

KABILE

GADSIMTU GAITĂ

KABILE

GADSIMTU GAITĀ

UDK 908
Kabi 020

Kabile gadsimtu gaitā

Izdevums veltīts 750.gadadienai, kopš Kabiles vārds pirmoreiz pieminēts rakstos

Materiālus apkopoja **Eduards Skabis**

Izmantoti Kabiles pils muzeja, Kuldīgas novada muzeja, Rundāles pils muzeja, arhīvu u.c. materiāli. E.Skabja krāsu foto.

Paldies Arnoldam Gilbam, Līlijai Kilipai, Daigai Riežniecei, Inai Valterei, Irīnai Graudiņai, Rutai Skabei, kā arī Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa krātuves direktorei Annai Šmitei.

© E. Skabja datorsalikums
Iespiests SIA Kuldīgas tipogrāfija, 1905.gada ielā 21, Kuldīgā
2003

KABILE

Kas ir Kabile. Kabile ir pagasts Kurzemē, atrodas 28 kilometrus no Kuldīgas, rajona centra. Kabile – sena apdzīvota vieta Kursā. Kabiles teritorijā cilvēki dzīvojuši jau akmens laikmetā. Līdz mūsu ēras 10.gadsimtam Kabiles teritorija atradās uz robežas starp baltiem piederīgās kuršu cilts un somugriem piederīgās lībiešu cilts apdzīvotajām apmetnēm. 12.gadsimtā, kad kurši bija jau atspieduši lībiešus aizvien vairāk uz ziemeļiem, Kabile tolaik atradusies uz robežas starp Bandavu un Vanemu.

Nosaukums radies no kuršu Kabillen, tas atrodams arī prūšu valodā, kurā saglabājies sens piedēklis **kab-il*. Kabile kā apdzīvota vieta rakstos pirmoreiz pieminēta 1253.gada 4.aprīļa līgumā starp vācu ordeni un Kurzemes bīskapu Heinrihu par sešu vācu ieņemto kuršu zemju sadalīšanu. Pēc līguma noslēgšanas tā piederējusi Kuldīgas komturijai. Vēlāk hronikās Kabiles vārds tiek minēts 1331.gadā sakarā ar ordeņa pils būvi un 1422.gadā feodālo īpašumu izlēņošanas gadījumā.

SENĀKIE NOSAUKUMI: Cabillen (Cabyllen), Cab(e)le, Kabilwen, Kabillen, Кябиленская, Kabele.

Kā cēlies nosaukums Kabile (Nostāsts)

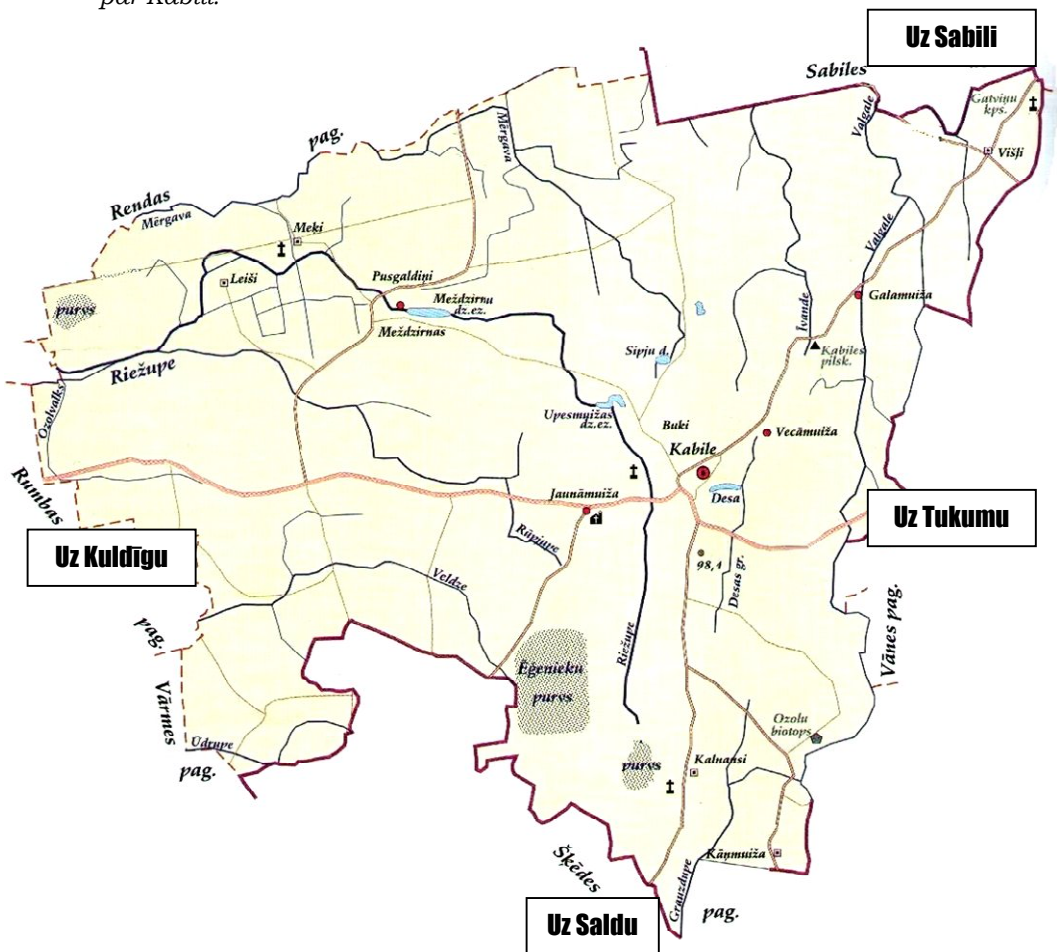
Sen, ļoti sen tagadējās Vecās muižas apkārtnē bijusi veca ēka ar kabu jumtu, t.i. jumts darināts no sakabinātām saknēm. No šī divvainā nosaukuma cēlies vietas nosaukums – Kabile.

Attēlā fragments no 1702.gada Kurzemes karakartēm

Kā cēlusies Kabile (Teika)

Sensenos laikos Kabiles nemaz nebija. Visapkārt bija mazi uzkalniņi un plaši, plaši lauki. Kādu dienu šajā vietā ieradies kāds augstmaņu jauneklis ar saviem pavadoņiem, lai atpūstos no tālā ceļa. Kabilanam – tā sauca jaunekli – šeit ļoti iepaticies un viņš licis saviem pavadoņiem uzcelt pili.

Gāja diena pēc dienas... Cilvēki, kuri brauca garām šai vietai, arī vēlējās palikt. Kabilans atļāva ar norunu, ka viņi dzīvos draudzīgi un čaki strādās. Plašajos laukos parādījās aizvien vairāk māju. Kādu dienu cauri šai apdzīvotajai vietai traucās pajuks ar iereibušu kungu, kurš piestājās malā un vaicājis, kas tad šeit tas kungs. Cilvēki atbildēja: "Tas ir mūsu Kabilans." Iereibušais kungs tik garu vārdu nevarējis izteikt, tāpēc prom braucot saucis: "Kabil, Kabil..." Cilvēki to dzirdējuši un nosaukuši vietu par Kabilī.

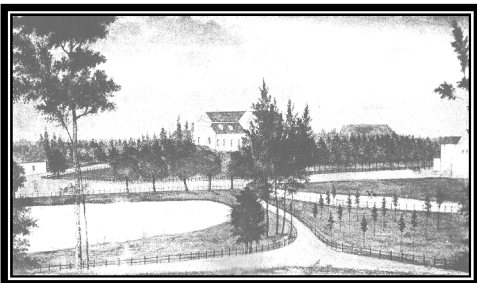
Kabiles pagasta teritorija 20./21.gadsimtu mijā

KABILES MUIŽA

Livonijas ordeņa laikā vēlākā Kabiles muižas teritorija ietilpst Kuldīgas komturijā, un ordeņa pastāvēšanas beigu posmā jau bijusi izveidota saimnieciska rakstura muiža.

16. gadsimtā viena Kabiles muižas daļa pieder galmniekam Heinriham Soblekam. 17.gs. sākumā Kurzemes hercogs Vilhelms Kabili uz laiku kā ķīlu īpašumu bija nodevis Oto fon Rozenbergam. 1619.g. hercogs Vilhelms kā ķīlu lēni visu nodod Jaunpils īpašniekam un Kurzemes landhofmeistaram Matiasam Dītriham fon der Rekem, īpaši minot, ka to var mantot jebkurš viņa un sievas Annas fon Ketleres pēcnācējs arī vēlākās paaudzēs. M.D. fon der Reke savukārt 1646. gadā Kabiles muižu par 43 000 poļu florīniem pārdeva pulkvedim Ādamam fon Bergam, turklāt hercogs Jēkabs apstiprināja šī ķīlu lēņa tālāko nodošanu.

1687. gada 28. jūnijā hercogs Frīdrihs Kazimirs tika apstiprinājis jaunu muižas

īpašnieku maiņu, un, samaksājot 6000 dālderus, tā pārgāja Zlēku muižas īpašnieka Johana Dītriha fon Bēra (1638 –1692) rokās, kurš bija precējies ar pulkveža, vēlāk ģenerālmajora Ā. fon Berga meitu Katrīnu (mirusi pirms 1710.g.). Viņu otrais dēls Oto Frīdrihs (miris 1734.g.), Kurzemes landrāts un Kuldīgas oberhauptmanis, turpināja Kabiles īpašnieku līniju. Viņš bija precējies ar Katrīnu Elizabeti fon Bīlovu, un viņu dēls Ēvalds (1712 – 1750) savās rokās apvienoja Kabiles, Strīķu un Cīravas muižu. Ēvalds fon Bērs bija precējies ar Juliani Eleonoru fon Bīlovu (1714 – 1782), kurai piederēja Aizputes, Kalvenes, Remešu un Aizpures muižas.

Pēc Ēvalda fon Bēra nāves muižu mazgadīgā dēla Ēvalda (1740 – 1760) vārdā turpināja pārvaldīt māte Juliana Eleonora fon Bēra. Viņa arī uzbūvēja jauno kungu māju. Pēc tam, kad Kabiles mantinieks, students Ēvalds fon Bērs, 1760. gada 14. martā mira Strasburgā, šī paša gada 9. jūnijā atraitne un citi dzimtas pārstāvji vienojās par īpašuma tālāko pārvaldīšanas veidu. Ņemot vērā fon Bēru dzimtā pastāvošo vienošanos, īpašumi vienmēr palika vīriešu kārtas līnijā. Līdz ar to Kabilei vajadzēja nonākt pie tuvākajiem radiem – Bēru dzimtas Zlēku muižas īpašniekiem. J.E. fon Bēra tam

piekrita, neskatoties uz to, ka pati ieguldījusi līdzekļus muižas izveidošanā un Zlēku radinieki nebija izmaksājuši ne kompensāciju par šiem izdevumiem, ne arī izveidojuši 75 000 poļu florīnu kapitālu kā muižas ķīlas summu.

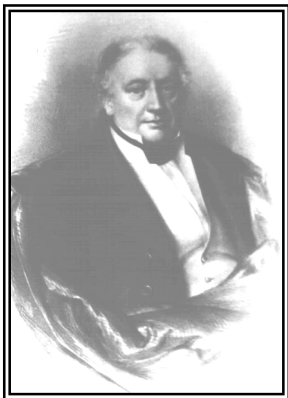

Pēc pilngadības sasniegšanas par Kabiles muižas īpašnieku kļuva Zlēku līnijas pārstāvis **Ulrihs Georgs fon Bērs**. Viņš bija dēls Hermanam Frīdriham fon Bēram (1717 – 1749), kura tēvs, Zlēku muižas īpašnieks un Piltenes prezidents Ulrihs fon Bērs (1669 – 1749) savukārt bija brālis jau minētajam Oto Frīdriham fon Bēram. Šajā laikā notiekošā bijušo lēņu muižu reforma, kas tās pārvērta par dzimtsīpašumiem, skāra arī Kabili. Pret 6000 dālderu samaksu U.G. fon Bērs Kabili

atbrīvoja no mantojamā ķīlu īpašuma statusa, un 1777.gadā Kabile beidzot kļuva par dzimtsmuižu.

Ulriham Georgam fon Bēram (1745 – 1813) bez Kabiles piederēja arī Zlēku, Planicas, Siles, Abavas, Višļu muižas. Viņš bija precējies ar Benignu Amāliju Luizi fon Noldi (1758 – (1813) no Kalētu muižas. Abi laulātie mira vienā, 1813., gadā, neatstājot pēcnācējus, bet muiža jau 1806.gadā pirkšanas ceļā bija pārgājusi viņu audžu meitas un tās vīra rokās. Tā bija Anna Amālija Benigna fon Nolde, kura bija precējusies ar Tukuma apriņķa muižniecības maršalu grāfu **Heinrihu Dītrihu Vilhelmu**

fon Keizerlingu (1775 – 1850). Viņa mantinieki 1854. gadā Kabili pārdeva Blīdenes muižas īpašniekam ģenerālmajoram firstam Oto Andreasam Līvenam (1798 – 1856). Firsta mantinieki, kas kopīgi pārvaldīja muižu, tikai 1883. gadā vienojās par to, ka muižu pārņem firsta Oto Līvena dēls Georgs (1846 – 1909). Firstam Georgam Līvenam kopā ar brāļiem, Blīdenes īpašnieku Leo Līvenu un Pelču īpašnieku Mihaelu Līvenu, piederēja arī Zentenē un Balgales muiža. Viņš bija Kurzemes bruņniecības zemes pilnvarotais no 1903. gada līdz pat savai nāvei. Pēdējā Kabiles muižas īpašniece bija atraitne Valērija Līvena, dzimusi baronese fon der Reke (1863 – 1938), kura muižu zaudēja agrārās reformas gaitā 1920.gadā. Kabiles muižas īpašumu sadalīja, un līdz 1923.gadam Kabiles muižas un Mazo centru apsaimnieko sīkzemnieki.

MUIŽAS KABILĒ

KABILES jeb DIŽĀ MUIŽA. Kabiles muižā zemi apstrādāja 20 kalpu ģimenes. Muižā bija daudz istabmeitu, jumprava, vešeriene, kučieris, piķieris. Firsts Līvens braucis karietē ar 4 zirgiem. Muižas pārvaldnieks – barons Klopmanis. Muižā turētas 60 melnraibas govīs. Kabiles firstam Līvenam piederējusi arī Gala, Vecā un Jaunā muiža, 13 166 desetīnas zemes.

VECĀ MUIŽA piederējusi firstam Līvenam, kurš to izrentējis Lāmam. Tas savukārt 20.gs.sāk. muižu sadalīja 10 pusgraudniekiem, jo pats uz vietas nedzīvoja. Darbus vadīja vagars. Vecās muižas centrā (tagad “Zaļumi”) bija dzīvojamā ēka un divi kalpu ērberģi (“Celmi” vēl tagad saglabājušies).

GALA MUIŽA arī piederēja firstam Līvenam. Saglabājusies visai bēdīgā izskatā dzīvojamā ēka, no akmeņiem mūrēta klēts.

VIŠĻU MUIŽA. Piederējusi grāfam H.Keizerlingam. Saglabājusies 1818.gadā celta ēka. Bijis arī krogs.

JAUNĀ MUIŽA. 20.gadsimta sākumā to pārvaldīja barons Zass. Muižas ēkai (tagad “Rozēni”) viens gals pārbūvēts. Muižā strādājis kalējs, ratmeistars (štelmahers), staļmeistars, gans un 12 kalpi. Kalpu sievām muižas laukos bija jānostrādā 60 dienas. Muižā bija 40 govīs un teļi, kurus kopa gans ar savu ģimeni. Baronam piederēja 24 ores. Muižā bija arī krogs (tagad “Atvari”), kurš atradās iepretim baznīcai.

KĀŅU MUIŽA piederēja Vānes baronam. 20. gadsimta sākumā to izrentēja Jirgensonam, 1909.gadā – 10 rentniekiem, katram pa 50 pūrvietām zemes. Rentnieki dzīvoja muižas ēkās. Renti naudā maksāja divreiz gadā.

UPESMUIŽA. Hercoga Jēkaba laikā šeit atradās dzelzs ceplis – dzelzsāmurs (dibināts ap 1650.gadu), kas ražoja čugunu.

MĀCĪTĀJA MUIŽA jeb pastorāts izveidots 1656.gadā. Kabiles mācītājs bija otrs lielākais zemes īpašnieks pēc firsta Līvena. Mācītājmāja celta 1848.gadā. Bez mācītājmājas viņam vēl piederēja 6 rentes mājas. 1785.gadā mācītājs H.F.Dullo vienu savas mājas galu atvēlēja pirmās Kabiles skolas izveidošanai.

KABILES MUIŽAS ĒKU ANSAMBLIS

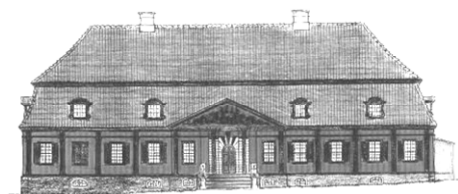

Kabiles muižas apbūves ansamblis veidojies 17.-19.gs. Vecākā kompleksa ēka ir *Stirnūzis*, kas sākotnēji bijusi dzīvojamā māja. Tā celta 17.gs. 90.gados un ir rets mūra muižas ēkas piemērs Latvijā. Pirmais stāvs veidots ar velvēm. Tajā saglabāties unikāls kamīns.

Ēkas celtas ap regulāru parādes pagalmu, vienā malā klēts un pārvaldnieka māja; blakus kungu mājai atrodas Veļas māja, pretī - *Stirnūzis* un stallis.

Kungu māja celta 18.gs 3.cet. baroka stilā, un tajā saglabāties viens no retajiem rokoko interjeriem – Parādes

zāles
griestu
deko-
ratīvā

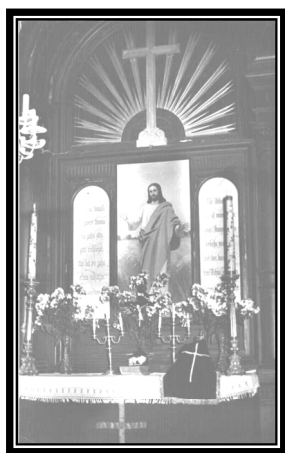

apdare stuka veidojumā. Tādā pašā tehnikā veidots arī kamīns (attēlā pa kreisi).

Ēka pārbūvēta 1860.gados, arī no šī laika saglabājusies interjeru apdare. Pie kungu mājas 18.gs. veidots regulārs dārzs, kuram 19.gs. vidū pievienota ainavu parks ar dīķi.

KABILES BAZNĪCA

Kabiles evaņģēliski luteriskā baznīca atrodas 2 km no centra pa Kabiles-Kuldīgas ceļu. Tā būvēta uz 1652.g. celtās no zibens spēriena nodegušās baznīcas mūriem pēc arhitekta V. Neimaņa projekta. Pirmā baznīca Kabilē dibināta 1567.gadā Kurzemes hercoga Ketlera laikā. Tagadējā baznīca celta 1903.-1904.g. No vecās baznīcas saglabājusies Latvijā vecākā kristāmā trauka pamatne (1652). Senākos baznīcas zvanus dāvinājusi muižas īpašniece Kristīne Anna Ursula Berga fon Karmela 1663.g. Otrā Pasaules kara laikā vācieši zvanus nolaida lejā pārkausēšanai, bet tad tie uzvilkti atpakaļ. Skaņu ziņā mūsu zvani esot bijuši Eiropā 2.vietā. Baznīcā uzstādīta piemiņas plāksne 1.pasaules karā un Latvijas Atbrīvošanas cīņās kritušajiem 34 kabilniekiem. Baznīcas altārgleznu "Kristus" 1938. gadā, dzīvojot Kabilē, gleznojis Jānis Roberts Tillbergs. Ļoti plaši veikta draudzes hronika (arhīvā baznīcas grāmatas jau no 1739.gada).

Mācītājmuiža jeb pastorāts atrodas 3 km no centra pa ceļu Kabile-Vārme. Mācītājmuiža izveidota 1656.g. Pie pastorāta izveidots interesants parks ap 2 ha platībā ar vairākiem eksotiskiem svešzemju kokiem. Mācītājmuižā jau 1785.gadā Kabiles mācītājs Hermanis Fridrihs Dullo (1745-1826) atvēra skolu zemnieku bērniem.

Kabilē par mācītāju kalpojis arī vācbaltu mācītājs Georgs Fridrihs Bitners (1805-1883), latviešu folklorists. Pie baznīcas atrodas kapavieta ar piemiņas plāksni vācbaltu mācītājam Georgam Viktoram Lucavam (1882-1924). Pirmais latviešu tautības mācītājs Kārlis Gailītis (kalpojis no 1924.g.).

KABILES PAGASTS

Līdz 1923. gadam Kabiles muīzas un Mazo centru apsaimnieko sīkzemnieki. No 1923. gada Jūrģiem līgums ar Lauksaimniecības biedrību nav noslēgts.

1931. gadā Kabiles pagasta kopējā platība 11692,99 ha, Kabilē dzīvo 2839 iedzīvotāji. Iedzīvotāju skaits pakāpeniski pieaug: 1935.g. – 3143 (t.sk. 1481 vīr., 1662 siev.), 1936.g. – 3226.

No 1935. līdz 1939. gadam Kabile ir viena no 20 Kuldīgas apriņķa pašvaldībām, tā robežojas ar Rendas, Kuldīgas, Vārmes, Lutriņu, Gaiķu, Aizputes, Vānes, Matkules un Valgales pagastiem.

1936. gadā Kabiles teritorija ir 226,5 km², no tās 8740 ha ir valsts meži. Pagasta pašvaldības īpašumā ir 29,75 ha agrārās reformas kārtībā piešķirtās zemes. Šo zemi izmanto pagasta nama, 2 skolu – Kabiles Zigrīda Meierovica 6-kl. pamatskolas un 4-kl. Zutēnu pamatskolas (skolā mācās 73 skolēni, strādā 2 skolotāji), kā arī nespējnieku patversmes ("Atpūtās") un doktorāta vajadzībām. Uz 1936.gada 1.aprīli pagasta pašvaldības bilance ir 185.059,27 lati, gada budžets Ls 40.900.

Darbs pagasta valdē un padomē rit saskanīgi. Pagasta priekšgalā ir pagasta vecākais Andrejs Auns, valdes locekļi: Ansis Miza, Ansis Kalniņš, Fricis Valders un Roberts Rozentāls. Darbvedis (sekretārs) Fricis Ekerts.

1940.gadā Kabiles pagasts ietilpst Kuldīgas apriņķī. Ciems kā administratīvi teritoriālā iedalījuma pamatvienība Kabilē izveidots padomju varas laikā, 1945.gada 10.septembrī. (1954.gada jūnijā tam pievienota likvidētā Mežgales ciema kolhoza "Dzirkstele" teritorija, 1956.g. – Viestura ciema kolhoza "Grauds" teritorija.) Pagasts likvidēts 1949.gada 31.decembrī, Kabiles, Mežgaļu un Viestura ciemi iekļauti Kuldīgas rajonā.

Kabiles pagasta administratīvais statuss atjaunots 90.gadu sākumā.

NO SKOLAS VĒSTURES

1784. gadā Kabiles mācītājs **Hermanis Fridrihs Dullo** (1745-1826) ierosināja zemnieku izglītošanu. Pateicoties viņam, jau astoņpadsmitajā gadsimtā Kabiles muižas dzimtcilvēku bērni kļuva par vieniem no pirmajiem latviešu skolniekiem Kurzemē. Bērni skolā gāja divas ziemas: no Miķeļiem (29.septembra)

līdz Jurgiem (23.aprīlim) – kad nebija jādara lielie lauku darbi.

Skolā mācījās gan zēni, gan meitenes, taču *“tā kā cilvēces kultūra lielākoties caur sievietēm tiek izplatīta, tad labāk meitenes nekā zēni tiek uzņemti. Skolu beidzot, bija jāprot tekoši lasīt, boksterēt, no galvas uzteikt dziesmas, kārtīgi dziedāt līdzī.”* 1785. gadā, Kabiles skolu dibinot, muižnieks tai novēlēja baznīcas ienākumus, no kuriem turpmākajos gados daļa tika izlietota, lai pirktu grāmatas lasīšanai. Skolu beidzot, absolvents kā dāvanu no draudzes saņēma Dziesmu grāmatu.

Tā kā tolaik pagastā bija 144 sētas, tad skolā tika uzņemti alfabēta kārtībā. Taču daudzi bērni, savu rindu gaidot, tā arī izauga, skolā negājuši.

Vispirms skola atradās mācītājmuižā, bet no 1792.gada Jaunajā muižā pie baznīcas. Pirmais skolotājs esot bijis Niklāss no muižas, kuru mācītājs iecēlis par draudzes priekšsēdētāju un skolotāju. Par 24 bērnu apmācību viņš saņēma 33 dālderus gadā.

Gruntsakmens pašreizējai skolas ēkai likts 1856.gada 2.decembrī. Tās celtniecība izmaksā 10.000 rubļu. Jauno skolu iesvēta 1858.gada 4.decembrī. Skolā bija tikai 1. klase, bet tajā bija iestājušies 174 skolēni. Atklāšanā runas teica Kabiles draudzes skolmeistars Filholds, muižas mācītājs un prāvests Bitners, kā arī Kabiles pagasta vecākais.

“Tā bija viena no visgreznākajām un lepnākajām skolām Kurzemē. Skolas nama priekšā bija smuks pusapaļš zāles placis, galā liels ābeļu dārzs un aiz tā sakņu dārzs un aploks. Lielas, no akmeņiem taisītas lievenes, uz kurām gul divas no ģipša izlietas lauvas. Šī divu stāvu ēka mūrēta no dedzinātiem ķieģeļiem, nokrāsota un vietām izpušķota ar ģipša bildēm. Apakšstāvā pa labi guļamā un ēdamā istaba, un projantes kambaris priekš meitenēm un 2 kambari priekš skolmeistara palīga. Otrā galā ir guļamā un ēdamā istaba un projantes kambaris priekš puikām. Augšstāvā var uzkāpt pa divām trepēm – vienas priekš puikām, otras priekš meitenēm. Vienā galā ir skolmeistara mītne, otrā ir liela istaba priekš bērnu mācīšanas;

tā ir 8 asis gara un 8 asis plata, katrā pusē ir četri lieli un gaiši logi un galā divi.” Nākošajā gadā no Liepājas ērģeļu taisītājs Hermanis uzcēla skolas ērģeles ar 5 reģistriem un pedāli par 325 rubļiem.

1862.gadā atklāj otro klasi, un skolā strādā Irlavas skolotāju semināra absolvents skolotājs Ernests Filholds ar palīgu.

1876.gadā Kabiles 2-klašu pagastskolā mācās 163 audzēkņi, par skolotāju strādā Fr.Saržants (ar algu 512 rubļu gadā), palīgs ir Baltijas Rīgas seminārists Andrejs Freimanis (bez algas).

20.gadsimta sākumā skola ir jau trīsklasīga. Pirmos divus gadus māca palīgs, trešo – skolotājs. Skolēniem jāapgūst: ticības mācība, rēķināšana, glītrakstīšana, krievu valoda, ģeogrāfija, zīmēšana. Mācības notiek un ar skolotāju

varēja sarunāties tikai krieviski, bet savā starpā – arī latviski. Augstākais soda mērs grēkāžiem... stāvēšana pie sienas.

1892.-1927.gadā par skolotāju un vēlāk par pārzini strādā Zigfrīda Meierovica audžu tēvs **Roberts Filholds** (1866 – 1939).

Latvijas brīvvalsts laikā (no 1918.gada) skolā strādā nu jau trīs skolotāji. Skolā mācās apmēram 150-200 skolēnu. 1920.gadā 1.klasē mācības uzsāk 40 skolēnu, taču līdz 3.klasei daudzi skolu atstāj.

1922.gadā skolu pārveido par sešklasīgu pamatskolu un pieņem darbā ceturto skolotāju. Skolā gan vēl ir tikai trīs klašu telpas, tādēļ klases tiek apvienotas (pirmā ar otro utt.). Skolas pārzinis spēlē arī ērģeles baznīcā, vada kori un veic Kabiles baznīcas draudzes pienākumus. 1926.gadā pārbaudījumus nokārto un pamatskolas pirmo diplomu saņem pieci no sešiem 6.klases absolventiem.

Skolā atrodas ne tikvien mācību, bet arī guļamtelpas un ēdamistabas. Skolēni, kuriem rocība ļauj, var mieloties kopgaldā, pārējiem gan nākas mest savus produktus kopējā katlīnā un vārīt pašiem.

Skolā darbojas arī jauktais un vīru koris, teātra pulciņš, sporta pulciņš. Katru pavasari skolā notiek “Bērnu rīts”, vārdu sakot, pašdarbības pulciņu skate. Darbojas arī pretalkohola pulciņš “Cerības pulciņš”.

1933./34. mācību gadā skolēnu skaits pieaug līdz 200. 1936.gadā no 16 sestās klases skolēniem liecības par pamatskolas pilna kursa beigšanu saņem 10, ar tiesībām iestāties vidusskolā – 7. Skolas izlaidumā uzrunu teic Latvijas Valsts prezidents Kārlis Ulmanis, kurš viesojas Kabilē un parkā pie estrādes iestāda ozolus.

Ar Skolu departamenta padomes sēdes 1936.gada 3.jūlija lēmumu Kabiles 6-klasīgā pamatskola tiek pārdēvēta par **Zigfrīda Meierovica pamatskolu**. Skolā aktīvi darbojas skolēnu kooperatīvs (ar 40 dalībniekiem), mazpulks (27 skolēni). Mācību gada sākumā skolēnu kooperatīvs par saņemto naudu nopērk un uzdāvina skolai 3 lampiņu radiouztvērēju. Par ražas skates sarīkojumā saņemto naudu skola iegādājās mazkalibra šauteni, kuru lieto militārās mācības stundās. Ažu māju saimnieks uzdāvina skolai bišu saimi. Pavasarī skola piedalās meža dienu darbos, ģimenes dienas sarīkojumos, spodrības nedēļā u.d.c. pasākumos.

1938./39.m.g. skola mācības uzsāk 3.oktobrī. Skolas telpās visiem skolniekiem nav vietas (nu jau 238!), tādēļ otro klasi izvieto pagasta nama zālē. Bet pirmo klasi sadala divās daļās: zēnu un meiteņu klases. Otrajā klasē sāk mācīt angļu valodu, pārējās – vācu valodu. Obligāts mācību priekšmets joprojām ir ticības mācība, to māca pats mācītājs. 1941.gadā pagasta padomē tiek nolemts būvēt skolai papildus ēkas. Tiek ielikti pamati, taču karš izjauc turpmāko celtniecību.

1941.-1943.g. skola darbojās vecajā skolas ēkā. 1944./45.m.g. skolas telpās ievietojās vācu kara lazarete un klases pārvietoja uz citām ēkām. Dažas klases bija “Ezergailos”, dažas “Mieriņos”, dažas “Kvintos”, bet galvenā skolas daļa bija tur, kur tagad ir skolas virtuve un ēdamtelpas. Skolas apmeklēšana bērniem bija riskanta, jo tika bombardēta vācu karaspēka vienības.

Pēc 2.Pasaules kara mūsu skolas nosaukums bija **Kabiles nepilnā vidusskola**. Skolā mācījās 6 klases ar vairākām paralēlklasēm.

Ar 1945./1946.m.g. otro pusgadu skola tiek dēvēta par Kabiles septiņklasīgo pamatskolu. 1954.gadā mācības skolā sāk vidusskolas 8.klase. **Pirmais vidusskolas izlaidums** notiek

1958.gadā. Skolā atkal kļūst pašauri ar telpām, tādēļ 1964.gadā pavasarī tiek likti pamati skolas piebūvei (nodota 1968.gadā). Astondesmitajos gados tiek uzsākta skolas sporta zāles celtniecība.

2003.gada pavasarī tiek veidots skolas Dabas parks.

LAIKMETU GRIEŽOS 20.gs.

1905. gads

Pret cara patvaldību un rusifikāciju vērstās 1905.gada revolūcijas notikumi skāruši arī Kabili. Notikušas sapulces siena šķūnī, kurš atradies tagadējā veikala vietā. Uz sapulcēm gājuši daudzi apkārtējie kalpi, dziedājuši revolucionāras dziesmas. Vienu šādu sapulci 1905.gada 30.novembrī noorganizējusi Kuldīgas revolucionārās komitejas Bezvārža kaujas grupa. Kabiles pagasta 5.decembra iedzīvotāju sapulcē ievēlēja rīcības komiteja 13 cilvēku sastāvā (t.sk. 2 sievietes). Bezvārža kaujas grupa veikusi Kabilē vairākas rekvizīcijas – atņēmti ieroči muižas pārvaldniekam, mežsargam. Par revolucionāro darbību 1906.gadā tika sodīts kāds Kabiles pagasta iedzīvotājs, kara tiesa viņam piesprieda 4 gadus katorgā. Par aģitāciju tika nopērts vaļinieks no “Meķiem”.

1919. gads

Neilgajā padomju varas pastāvēšanas laikā Kabiles pagasta iedzīvotāji ievēlēja pagasta padomi. Priekšsēdētājs Ansis Fogelis no “Placiem”. Jaunieši iestājās miličos. Laikā, kad latviešu strēlnieki atkāpās no Kuldīgas uz Sabili un Tukumu, cauri Kabilē atkāpās 3. Latvijas atsevišķās kavalērijas divizons. Reizē ar strēlniekiem aizgāja arī miliči un tie jaunieši, kas iestājās Sarkanajā Armijā.

Kad Kabilē ienāca landesvēristi, tika nošauts kalējs no Ažām” – viņš bija aicinājis pagasta iedzīvotājus nodot bēgļu vajadzībām labību, palīdzējis pagasta padomei.

1940./41. gads

Baigais gads. Arī Kabiles pagasta zemnieki 1940.gada 31.jūlijā vēlēja jauno pagasta valdi ar pagasta vecāko. Sākās zemes reformas realizēšana. Jaunajiem 9 darba zemniekiem tika atmērīti 10 ha no lielsaimnieku platībām. 1940./41.gadā Kabiles pagastā tiek izveidoti divi MZIP: “Ķingutos” un “Kanneniekos”. Turpina pastāvēt lauksaimniecības biedrība ar sekcijām un piensaimnieku biedrība.

Tiek organizētas komjauniešu šūniņas, Kabiles skolā 1940.gada novembrī tiek uzņemti pirmie pionieri.

1940.gada decembrī tiek ievēlēta Kabiles pagasta Izpildu komiteja, pagastā darbojas arī MOPR šūna. Par kārtību rūpējas milicis un milicijas palīgdienesta darbinieki.

1941.gadā Kabilē tiek organizēti *sarkanie vakari* par sējas kampaņu, ražas celšanu utt. Tiek organizēti dažādi kultūras un masu pasākumi, krievu valodas kursi, pagastā darbojas *fizkolektīvs*, dramatiskais pulciņš. 1.jūnijā parkā notiek sporta svētki. Valsts svētkos notiek iedzīvotāju demonstrācijas – gājieni no lauksaimniecības strādnieku un darbinieku mītnes uz pagasta izpildu komiteju. Tiek organizētas *sociālistiskās sacensības* starp kaimiņpagastu lauksaimniekiem, kā arī starp skolām.

1941.gada 14.jūnijā, pamatojoties uz 1939.gada 11.oktobrī PSRS tautas deputātu sabiedriskās drošības komisāra Serova parakstīto slepeno pavēli “Par pretpadomju elementu deportācijas procedūru Lietuvā, Latvijā un Igaunijā”, no Kabiles tika izvesti 53 iedzīvotāji un nometināti Krievijā Kirova apgabala Vjatlagā, Krasnojarskas apgabala Kanskas, Partizanskas un Sajanskas rajonā.

1941.-1945. gads

Otrā pasaules kara darbībai skarot Latviju 1941.gadā, Kabile nonāca vācu okupācijas varas pārziņā. Vairāki kabilnieki evakuējās un iestājās Sarkanajā armijā. Kārtību Kabilē iedibināja vietējie aizsargi un policists Purviņš. Tika sodīti bijušie padomju darbinieki un aktivisti. Vairāki kabilnieki tika izsūtīti spaidu darbos uz Vāciju.

Pēc Vācijas armijas grupējumu kapitulācijas 1945.gada maijā tiek atjaunota padomju okupācijas vara. Darbojas pagasta izpildu komiteja, no Harkovas par partordzi atsūtīta strādniece Emīlija Budanska, kas uzsāk ideoloģisku darbu ar jaunajiem zemniekiem, organizējot politpulciņus, *desmitnieku* posteņus, *sarkanos stūrišus* un komjaunatni. 1945.gada jūnijā sākas zemes reformas realizācija, nākamajā gadā darbu sāk lauksaimniecības kooperatīvā sabiedrība.

1945.gadā Kabiles pagastā aktivizējās nacionālo partizānu grupa apmēram 25-40 cilvēku sastāvā. Tai izdevās 24.decembrī pat paralizēt padomju varu uz vienu dienu.

1949. un citi gadi

1948.gadā Kabiles pagastā padomju vara uzsāka zemnieku piespiedu iestāšanos kolhozos. Pirmās 10 saimniecības 1.augustā apvienojās Mežgaļu ciemā (centrs Kvinti) kolhozā “Uzvaras karogs”. Decembrī tika izveidoti kolhozi “Kurzeme” un “Austrums”. 1949.gadā izveidoti vēl 5 kolhozi: “Grauds”, “Dzirkstele”, “Pavasaris”, “Brīvība” un “Rosme”.

Saskaņā ar PSRS Ministru padomes 29.janvāra lēmumu 1949.gada 25.-29.martā no Kabiles administratīvā kārtā, bez tiesas sprieduma, pamatojoties tikai uz vietējās padomes izveidoto sarakstu, lopu vagonos uz Krieviju, Omskas apgabalu tika izvesti 216 cilvēki. Svešumā, izsūtījumā miruši 29 cilvēki...

1950.gada jūlijā notiek reformas kolhozu struktūrā: astoņu kolektīvo saimniecību vietā nu vairs tikai piecas: “Kārļa Marksa”, “Brīvība”, “Grauds”, “Uzvaras karogs” un “Dzirkstele”. Tajā pašā gadā nodibināta arī Kabiles MTS (lauksaimniecības mašīnu iznomāšanas stacija). Tiek izdots MTS politiskās nodaļas ideoloģiskais *orgāns* – avīze “Taisnības Ceļš”. 1961.gada februārī Kabiles ciema kolhozi apvienojās vienā saimniecībā “Kabile”.

60.-70.gados kolhozā “Kabile” (8384 ha) meliorēti apmēram 1000 ha pārmitro zemju. Saimniecībā uzceltas 6 lopu fermas, kokzāģētava, ierīkotas darbnīcas, siltumnīcas, darbojas pienotava, 5 veikali, restorāns “Sencis”, vidusskola, klubs, bibliotēka, ambulance, aptieka, veterinārais iecirknis, Kabiles un Remeznieku sakaru nodaļas. 1975.gadā darbu sāk bērnu dārzs “Spārīte”.

1988. un citi gadi

20.gadsimta 80.gadu beigu Atmodas vilnis skar arī Kabili. 1988.gada 30.septembrī tiek dibināta Tautas frontes atbalsta grupa, no sākuma tajā ir 72 biedri, vēlāk to skaits pieaug līdz 150. Pēc Kabiles tautfrontiešu iniciatīvas skolai tiek atjaunots Zigfrīda Meierovica vārds, tiek uzcelts piemiņas akmens represētajiem, tiek organizēti kabilnieki uz barikādēm – gan Rīgā, gan sargāt Kuldīgas raidstaciju. Kabiles Tautas fronte pastāvēja līdz 1995.gadam un bija viens no pēdējiem Tautas frontes atbalsta punktiem Kurzēmē.

Esam jau 21.gadsimtā. Kabile jaunos laikmetu griežos. Dzīve rādis, kādi tie būs, un vēstures pētniekiem atkal būs ko pētīt, pierakstīt un stāstīt nākamajām paaudzēm. Kabile iet līdzī gadsimtiem.

PAVĀRDI UN VIETVĀRDI

Kurzemes latviešu zemnieki pavārdus (uzvārdus) dabūjuši tikai 19.gadsimta 30.gados. Līdz tam laikam viņus sauca un reģistrēja pagasta un baznīcas grāmatās pēc māju nosaukumiem, krustāmiem un tēva vārdiem, piem. *Leische (Gesinde) Fritz , Andrei Sohn, Wirte; Leische, Ans Nicklauh Sohn, Knecht; Leische, Fritz Janne Sohn, Junge*, latviski: Leišu (mājas), Fricis Andreja dēls, saimnieks; Leišu, Ansis Niklāva dēls, kalps; Leišu, Fricis Jana dēls, puisis [*Revisions Liste... des Privatgutes Kabillen 1826*]. 1835. gadā jau raksta: *Leische (Gesinde), Fritz Andree Sohn Knauke, alter Wirth; Leische, Ans Nicklauh Sohn Skalde, Knecht; Leische Fritz Janne Sohn Schlanke, Junge* - latv.: Leišu (mājas), Fricis Andreja dēls Knauķis, vecais saimnieks; Leišu, Anss Niklāva dēls, Skalde, kalps; Leišu, Fricis Jana dēls Šlanka, puisis. [*Revisions Liste... des Privatgutes Kabillen 1835*].

Pēc 1835.-1858.g. Kurzemes pagastu revīzijas sarakstiem kabilniekiem ir bijuši šādi uzvārdi: Airis, Auns, Auģis, Alksnis, Auris, Ābele, Balgālis, Balodis, Banga, Barūns, Baskājis, Bercs, Bērgis, Berkis, Bezdelīga, Bezzobis, Bežģis, Blēna, Briedis, Bullis, Bunduls, Bundža, Boģis, Caune, Cibuks, Cilpa, Ciemiņš, Čakars, Čauva, Čiča, Čumma, Deļļa, Denne, Didža, Dīglis, Drukis, Drunesis, Dumpis, Dupurs, Doze, Dzeguze, Gailis, Gāliņš, Grāpis, Gulbis, Ģeida, Ģēvele, Ģigulis, Ģilba, Ģildāts, Indža, Jumis, Kaija, Kajaks, Kampars, Kārklīšs, Klagis, Kleperis, Kleiģis, Knauķis, Knēts, Knīslis, Krakšis, Karuklis, Kraulis, Kristiņš, Kukainis, Ķeplasts, Ķesteris, Ķipis, Ķisītis, Ķusis, Lagzdīnš, Lācis, Lāma, Lepša, Lieste, Lode, Māmuļīte, Maušulis, Melbārzdis, Melkājis, Miza, Muča, Mulda, Muša, Nagliņš, Nikuža, Pakala, Peiža, Petens, Pēda, Piģis, Pinka, Pinne, Plāķis, Putra, Pūne, Polis, Pors, Ribens, Rubenis, Runģis, Ronītis, Runcis, Rūsis, Saka, Saržants, Sēskis, Sienarājs, Skalde, Skudrite, Skumpis, Spārs, Sproģis, Stelpe, Stermuča, Stierna, Strīķis, Stoveris, Svaja, Šlanka, Šnācis, Tālējs, Tauriņš, Trums, Tūplis, Torks, Tumšs, Osis, Vanags, Vāvere, Vecvagārs, Vērsis, Vidža, Vilks, Viķis, Vilciņš, Vindzerājs, Vītols, Zaķis, Zāģeris, Zaļums, Zāle, Ziemeļis, Ziernis, Zuleksis, Zvierbulis, Žagata, Žviba.

VIETVĀRDI sniedz vērtīgas ziņas par mūsu novadu, tā vēsturi, ģeogrāfisko novietojumu, reljefu, dabas bagātībām, seniem arodiem,

kā arī par iedzīvotāju ētiskajiem un estētiskajiem uzskatiem un citām vērtībām. Senajos vietvārdos paslēpušās arī leksiskas vērtības – seni, aizmirsti vārdi vai to nozīmes.

Mājavārdi. (Senajiem mājavārdiem diemžēl nav saglabātas visas izloksnes īpatnības. Sarakstā nav iekļauti paši jaunākie mājavārdi – tie, kuri varbūt

mazākā mērā atspoguļo tieši Kabiles leksikas vai citas īpatnības.)

Ābelītes	Bērzkalni	Drāki	Gobzemji	Kabiles
Ādgēri	Bičas	Dravas	Godiņi	Kaktiņi
Aizpurvi	Bīrzmaļi	Druv(i)nieki	Grantiņi	Kalēji
Aizupji	Birznieki	Druvas	Graudi	Kaleznieki
Akmentiņi	Bitītes	Dudeni	Grauzdupji	Kalna Meķi
Akmenkalni	Briedumi	Dūdiņi (-ņas)	Grāveri (-ļi)	Kalnansi
Āķīši	Brieži	Dukāti	Graviņas	Kalnarāji
Alejas	Brīljanti	Dunduri	Gredzentiņi	Kalnenieki
Alkšņi	Brūnieki	Dzeguzes	Griķi	Kalvas
Aļņi	Brūzemnieki	Dzejnieki	Grīviņas (-i)	Kāļi
Apiņi	Buki	Dzelzari	Ģērniece	Kampari
Apsītes	Būmeistari	Dzeņi	Ģildāti	Kapenieki
Apšenieki	Bundžas	Dzērvītes	Ideles	Kapteiņi
Āpuznieki	Būriņas	Dzintari	Iesali	Kaudzītes
Āriņi	Celmiņi	Dziras	Ieviņas	Kaupiņi
Asni	Ceļamāja	Dzirnavnieki	Imantas	Kauprītes
Ataugas	Ceļmalas	Eglenieki	Indrāni	Klauvas
Atpūtas	Cepļi	Egles	Induļi	Klāvi
Atvari	Cerības	Eģenieki	Inti	Klibji
Ausekļi	Ceriņi	Ezergaļi	Iraidas	Klintis
Auziņi (-ņas)	Cēpiņi	Ezeriņi	Irbītes	Kļavas
Avoti	Cimdīņi	Ezermaļi	Jāņkalni	Kļaviņi
Avotiņi	Cīruļi	Gaigāļi	Jātnieki	Kokles
Ažas	Cīruļkalni	Gaiļi	Jaudziras	Krāces
Bāči (-čas)	Dadzīši	Gaismas	Jaugoči (-ces)	Kraģes
Bāļiņi	Dangas	Gaižumi	Jaujenieki	Krāni
Baloži	Dankumi	Galdiņi	Jaukumi	Krasti
Baltiņi	Dardedži	Galsētas	Jaundudeni	Krastiņi
Baltmušas	Dārziņi	Gatiņi	Jaunpēdznieki	Krastnieki
Bandenieki	Dārznieki	Gatviņi	Jaunsāti	Kraujas
Bebri	Daugavieši	Glāznieki	Jaunsudrabiņi	Krēslas
Beltes	Dimanti	Gliemeži	Jauntrēknes	Kristāli
Bērstiņi	Dižkrēslas	Gnīdas	Jaunzemji	Krīvi
Bērziņi	Dižviši	Gobas	Juriši	Krogzemji

Kultūras	Meiri	Petiņi	Saulkrasti	Upeslejas
Kūmas	Meķi	Pilskalni	Segliņi	Upmaļi
Kuplejas	Meldri	Placi	Selgas	Vaguļi
Kvinti	Mestri	Platbirzes	Senči	Vainagi
Kūļi	Mežarāji	Plieņi	Senlejas	Valdes
Kūpas	Meždzirnas	Plavarāji	Seski	Valki
Kišķi	Mežgaļi	Porīķi	Silakrogs	Vālodzītes
Lāča Krēslas	Mežliči	Pūķi	Silarāji	Vāveres
Lāčplēši	Mežmaļi	Pukītes	Sili	Vecdudeni
Laimas	Mežmuiža	Pumpuri	Sipji	Vectrēknes
Lamiņas	Mežnoras	Purmaļi	Sirēnas	Vecumi
Lanciņas	Mežrugāji	Pusgaldiņi	Skaras	Veģi
Lapsas	Mežsarga	Putas	Smilgas	Veldzes
Lapsēni	Krēslas	Putēni	Sniedzīni	Vemperi
Lāsītes	Mežvidi	Raģi	Spāres	Venteri
Lāstekas	Mieriņi	Rasiņas	Sprīdiši	Vidiņi
Lati	Mieži	Raudupes	Sprosti	Vidukļi
Laucenieki	Miltiņi	Rāvnieki	Staburadzes	Viesāti
Laukaiši	Milgumi	Remesi	Stari	Viegrieži
Lauksargi	Mucenieki	Remeznieki	Stieбри	Vilki
Lauri	Muižarāji	Rentes	Stirnas	Vilktīreļi
Leiši	Muižkalni	Reži	Stirnītes	Vilniši
Lejas Meķi	Muižkalniņi	Riesti	Straumēni	Vindzarāja
Lejiņas	Mūrnieki	Rīgmaļi	Strautiņi	Krēslas
Lejsētas	Mušas	Rītiņi	Strautmaļi	Vīnkalni
Lēpes	Naglas	Robežnieki	Strazdiņi	Vīnzarāji
Līči	Namiķi	Rogas	Strēlnieki	Vīnzari
Līdumi	Niedres (-as)	Rojas	Stūrīši	Virikas
Liekmaņi	Niedrītes	Roņi	Sudrabiņi	Virši
Lieknes	Nikas	Rozbeķi	Sulas	Višļi
Liemāņi	Nogaļi (-les)	Rozēni	Tālejas	Vītolīņi
Liepas	Norkalni	Rozes	Tārpi	Zālītes
Liepkalni	Noturi	Rubīni	Tauriņi	Zaļumi
Liepnieki	Nukas	Rudziši	Taurītes	Zeltiņi
Līgotnes	Oliņas	Rūķi	Teikas	Zeltlieti (-tas)
Līņi	Oškalni	Rulles	Teteri	Zemgaļi
Mācītājmāja	Ozoli	Rumbenieki	Tidaļas	Zemnieki
Madaras	Ozoliņi	Rūpjī	Tiltiņi	Zemturi
Mākoņi	Ozolnieki	Rūpkalni	Tīreļi	Ziediņi
Maliņas	Pagrabiņi	Rūtiņas	Tomdziras	Ziedlejas
Māliņi	Pakalnes (-i)	Saktas	Trēknes	Ziedoņi
Mālvalki	Palejas	Salmiņi	Trumi	Ziemeļi
Māras	Pamati	Sanītes	Tūtes	Zilītes
Mazarāji	Pauklejas	Santrāni	Ūdrāji	Zitari
Mazpēdznieki	Pavasari	Sāņenieki	Ūjas	Znotiņi
Mazpetiņi	Pēdznieki	Sarmas	Ūtes	Zvani
Mednieki	Pērles	Saulītes	Upenieki	Žubītes

Pakalni un pauguri. Āža kalns, Bada kalns, Buku kalns, Čūsku kalns, Galsētu Augstais kalns, Grietas kalns, Jāņa kalns, Kaķu valks, Karātavu kalns (Meitas kalns), Kurpnieku kalns, Ķīķa kalns, Līzes kalns, Pasauļu kalns, Pilskalns, Rambulis, Roņu kalns, Strempu kalns, Vīna kalns, Zviedru kalns.

Plavas. Abriņa, Akmeņlīcis, Aleksene, Alksnene, Alkšņa valks, Annas lieknis, Apaļā plava, Apīne, Apsenes dīķis, As(š)ene, Asnu liekna, Atarene, Auģene, Aukstais kalns, Auna rags, Auniņa plava, Avotene, Ažas plava, Ādene, Ādiņa, Bada kalns, Balbārdene, Bāliņa atdalītā plava, Bebrūte, Beltes garā plava, Beltes lieknis, Bezgalis, Bezvārdis, Bērgene, Bičulis, Bičene, Bičas lieknis, Briedene, Brieža plava, Brūzene, Bucene, Buku valks, Buļļa liekne, Bullītis, Bundulene, Bušene, Būdas plava, Būmeistarlīknis, Cālene, Celmene, Ceplenieka Dižā plava, Cepļa lauks, Cerene, Cikste, Cienmātes (Veccienmātes) plaviņa, Ciera lauks, Ciestene, Cūcene, Čūļu liekna, Čusturene, Čūsku plava, Dadzene, Dambrāju plava, Dāneļu lieknis, Dega, Deģene, Dekšņa, Desas liekne, Dubena plava, Dižā Akmeņplava, Dižā Cālene, Dižā Deļļene, Dižā (Lielā) Dubenīte, Dižā Īvande, Dižā plava, Dižā upītes plava, Dižvišķu plava, Diemesta plava, Dieršļu posums, Dievdārziņš, Drāķļu liekne, Dreimanene, Dripsna, Drūneša liekne, Dubena plava, Dubenene, Dubenīte, Dudenu dižā plava, Dudenlieknis, Dundurene, Dupurene, Dūrene, Dobju valks, Dzelzarene, Dziras kaktis, Dzirsele, Egles plava, Elles aste, Ellīte, Ezergaīļa plava, Ezerplava, Ēģenieku plava, Ēriņģene, Gaīļa plava, Gailīšu liekne, gala plava, Galaste, Ganībvalks, Garā aste, Gataviņa, Gāne, Greizais lieknis, Griķājs, Grisliens, Ģedārtene, Gareniece, Ģērbumi, Ģērboņi, Īrbene, Īvandes valks, Jaudzemu plava, Jaudziru plava, Jaunā plava, Jaunais posums, Jānīte, Jumprava, Jostene, Kaķu liekne, Kalēja plava, Kalējlāma, Kalnansu plava, Kalna plava, Kalpu plava, Kalvas plava, Kara ezers, Kaukāze, Kazbirze, Kazene, Kažoka kalns, Kenstene, Klabīķis, Kladāce, Klibliekne, Kliņģis, Klumpene, Kraģes plava, Krampene, Krastene, Krīvu plava, Krustene, Krūmiņlieknis, Kuilene, Kunga (Muižas) plava, Kuņas dzīra (bedre), Korpniece, Kušķene, Kūlas plava, Kūšas liekne, Kopas pūrs, Kēves lieknis, Ķiškene, Ķīves lieknis, Ķusene, Lamiņu sāts, Lanciņu liekne, Lācene, Lāčkrēslu plava, Leišu plava, Lejas plava, Likā upīte, Likā Venta, Liekna, Lielā Bundulene, Lielā Vēju liekne, Liemaņa plava, Liestene, Mazā Akmeņplava, Mazā Aunradze, Mazā upīte, Mācītāja lieknis, Mārtiņplava, Mēķa lieknis, Melderlieknis, Mežsārga plava, Meža lauks, Mežaliči, Mērgavas plava, Miķeļplava, Miza, Mizas liekne, Mizene, Mīlene, Mīlestības lāmiņa, Morcis, Motka, Muciņa, Mučene, Muilene, Naglas lieknis, Nātrene, Nāves dīķis, Neziņa, Nicene, Nikas liekne, Noturs, Novadene, Pumpurlieknis, Pūsgaldene, Seska lieknis, Silmaļplava, Skudru dīķis, Suņu danga, Šusterene, Tārpu liekne, Treiknes Garā plava, Tumšene, Ūdrāji, Upesmuižas plava, Vanagnags, Vecgnidene, Vellbomene, Vēršliekne, Zelmene, Zirņu dīķis, Zirgu lieknis.

Lauki. Augstais kalns, Baļķu kalns, Branšu kalns, Bodes kalns, Garatmata, Imuģis, Kalēju sāts, Pēčas dārzs, Tetera danga.

Upes un strauti. Ažas upīte, Bāliņstrauts, Desa, Dzirsele, Galmuižas upe (Valgale), Galmuižas strauts, Īvandes strauts, Jāniša upe, Krēslas upe (Veldzes daļa pie Krēslām), Kvintupīte, Lancīnupe, Leišupe, Lēnupīte (Mizas upe), Ličupe, Mazā Riežupīte, Mērgava (Mērgale), Muldas upīte, Rieža, Rūpupīte, Sāņenieku upe (Krastiņupe), Ūdrupe, Veldze, Višļupīte.

Ezeri un dīķi. Bezdibens (Stulbis, Stulba ezers), Buka dīķis, Cīsu dīķis, Desa, Diemesta ezers (Tīrelis), Dzirnau dīķis (Sudmaļdīķis), Dzirnau ezers, Jaunais ezers, Kaķezers, Kaķis, Klana purvs, Kraupes dīķis, Kurpnieku dīķis, Lainums, Likais ezers, Mežezers, Moderes dīķis, Nāves dīķis, Upesmuižas ezers, Višļu dīķis.

Purvi. Ažas pūrs, Āgēru pūrs, Bērstiņu pūrs, Buļļa pūrs, Dobjais valks, Ēģenieku pūrs (Lielais Vadiņu pūrs/Lapsas pūrs), Gouju pūrs, Gaiļa pūrs, Jalgūtes pūrs, Jānītis, Kabilas pūrs, Kalnansu pūrs, Kalvas pūrs, Kladācis, Klana (Klaņu) pūrs, Klibu pūrs, Klingis, Kraķis, Kēķenu pūrs, Kšiķa pūrs, Kīķa pūrs, Lancīnu pūrs, Lapsas pūrs (Lielais Vadiņas pūrs), Mantas pūrs, Meķu pūrs, Mūkošais pūrs, Neziņa pūrs, Niedru pūrs.

Meži. Āgērpora gals, Baltmušu birzīte, Bičas egles, Cepurdeksnis, Cīruļkalns, Cūkbierze, Dega, Degšņa, Dievdārziņš, Dudenapses, Dunduru mežs, Dobjais valks, Dzira, Ēģenieku birze, Gala retenis, Garais masts, Griķājs, Irbene (Ierbene), Jaņa kalns, Jēcis, Jērkrūmi, Kalēja krūmi, Kanāles masts, Karoga birze, Karogs, Kazu birze, Klana pura birze, Kšiķa priedes, Lainums, Lanciņas, Lācenes masts, Lāču mīga, Liepu kalna mežs, Lūžņa, Mazais masts, Miķeļdekšņa, Petiņa Dižais masts, Poļas bērzi, Pora gals, Sapujušā Pora masts, Silmaņa Dižais masts, Slotas kalns, Traicenes masts, Treida kalns, Upeslejas mežs, Ūdrupes masts, Ošu birze, Vella avots.

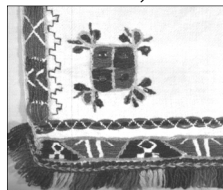
Stigas un ceļi. Akmeņkalna ceļš, Ādiņas līniņš, Āžkalna ceļš, Kārklū līniņš, Klingu ceļš, Novads, Piņķu valka dambis, Putnu būdas līniņš, Višēldambis.

KABILES TAUTASTĒRPS

Kabilē valkāts Austrumkurzemes novada tautastērps, ko var uzskatīt par pārejas apgabalu no kurzemnieciskajām uz zemgaliskajām apģērba tradīcijām. Tam raksturīgi izšuvumu skopi rotātie krekli, stāvie, ar saulītes rakstu ornamentētie jaunavu vainagi, košu krāsu rūtote liele lakati, kas pie goda tērpa aizstāja villaines, kā arī trūcīgais rotaslietu klāsts. Kabiles tērps līdz 19.gs. vidum saglabājis īpatnējas, ar augos krāsotām dzijām izšūtas baltās villaines, kuru ornamentālo jostu kompozīcija nav tuva nevienai Kurzemes villainei.

Kabiles novada **sagšas** bija mazākas par pārējo novadu sagšām un izrotātas ar savdabīgu, masīvu rakstu. Rakstu šuva sagšas galos, gar apakšējo malu un apakšējos stūros. Sagšas galus un apakšējo malu rotāja viengabalaina rakstu josla un nelieli izskaņu raksti. Rakstu šuva ar sarkanām, zilām un dzeltenām vilnas dzijām. Sagšas stūros saulišu vienu pusi izšuva ar sarkanām, otru pusi – ar zaļām dzijām. Gar sagšas galiem piešuva krāsainu celu apaudu ar nelielām bārkstīm.

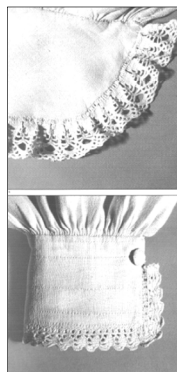

Valkāja arī baltas, nerakstītas un dažādas krāsas austas rūtainas villaines. Villaines valkāja, pār pleciem pārsegtas, nesaspraužot ar saktām.

Krekļus darināja ar atlokāmu apkakli, uzšūtiem uzpleciem un diezgan platām aprocēm. Gar apkakles malu un aproču galos piešuva tamborētu mežģīni. Greznākiem krekliem gar apkakles malu un uz aprocēm vēl bija izšūti vienvirziena izvilsuma raksti. Kreklus pie kakla sasēja ar baltām saitītēm vai arī sasprauda ar nelielu sudraba vai perlamutra saktiņu.

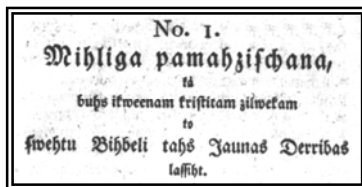
Brunčus auda sīkās svītrās. Jostas vietā krokas saturēja tā paša auduma jostiņa. Kabilē sievietes pa lielākai daļai staigāja bez ģieburu un jakas.

Jaunavas valkāja platus, uz papas pamata šūtus **vainagus**. Vainagus rotāja ar greznu rakstu, ko veidoja no stikla pērlītēm un salmiņiem. Sievas galvā lika vai nu linu auduma cepures ar knipeļu mežģīni gar priekšējo malu, vai arī no raibiem audumiem darinātas aubes veida cepures. Cepures lika tikai lielākos gados, parasti sievas sēja galvā puķainu lakatiņu.

ŽURNĀLISTIKA KABILĒ

Kabiles mācītājs Hermanis Frīdrihs Dullo bija Kurzemē pirmā žurnāla **“Mīlīga Pamācīšana”** [kā būs ikvienam kristītam cilvēkam to svētu Biblii tās Jaunās Derības lasīt] redaktors un izdevējs. Pēc satura žurnāls bija reliģisks, tas iznāca no 1821. līdz 1824.gadam neregulāri (pavisam 8 numuri), drukāts tika Jelgavā A5 formāta brošūrā ar 16-56 lappusēm, ieskaitot pielikumus.

Padomju laikos no 1950. gada 7. novembra iznāk avīze – Kabiles mašīnu un traktoru stacijas politiskās nodaļas orgāns – **“Taisnības Ceļš”**. Laikraksts iznāca divas reizes nedēļā un bija vienas A3 formāta lapas apjomā. “Taisnības Ceļš” tika iespiests Kuldīgā. Redaktors – Arvīds Blūms. Iznāca līdz 50.gadu vidum. Saturā bija daudzi sociālistisko iekārtu slavējoši raksti, kā arī par lauksaimniecību un darbiem kolhozā.

1998.gada janvārī sāk iznākt Kabiles pagasta padomes informatīvs izdevums **“Kabiles Pagasta Vēstnesis”**. Vēstneša uzdevums ir informēt Kabiles pagasta iedzīvotājus par notikumiem un pasākumiem Kabilē. “Kabiles Pagasta Vēstnesis” iznāk reizi mēnesī. Apjoms – divas A4 formāta lapa. Redaktors – Kabiles vidusskolas latviešu valodas skolotājs Eduards Skabis. Avīze tiek drukāta Kuldīgas tipogrāfijā, tirāža 300 eksemplāru. *Vēstnesi* izplata ar pasta starpniecību.

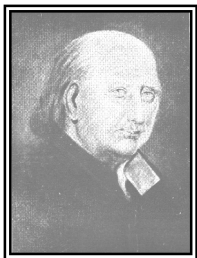

Zigfrīda Meierovica Kabiles vidusskolā no 1997.gada septembra skolotāja Eduarda Skabja vadībā reizi mēnesī 50 eksemplāru tirāžā (metiens bijis arī 60 – 250 eks.) tiek izdota avīze **«Kabata»** (līdz 1998.g. – “Avīzīte”). Skolas avīzīte pazīstama visā valstī. 2000.gadā tā tika atzīta par labāko skolas avīzi Latvijā. «Kabatai» iznāk arī ikgadējais literārais pielikums “Dzejas diena”.

“Kabiles Pagasta Vēstneša” un «Kabatas» visi numuri apskatāmi Kabiles pagasta bibliotēkā, skolas informācijas centrā, kā arī Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

SLAVENI KABILNIEKI

Hermanis Fridrihs DULLO

(1745.g. 18.septembris – 1826.g. 12.janvāris)

Vācu tautības latviešu kultūras darbinieks, izdevējs, mācītājs.

Dzimis Aizputes mācītāja Hermaņa Dullo ģimenē. Pēc tēva nāves nonāk krusttēva Landrāta Hermaņa Fridriha fon Bēra ģimenē, kur viņam kā skolotāja bija vēlāk pazīstama kļuvusi Tečas justīcijas padome. 16 gadu vecumā tiek sagatavots teoloģijas studijām universitātē Vācijā. 1768.gadā iecelts par mācītāju Kabilē. 1772.gadā apprecas ar Juliānu Gerdrutu Hūnu.

Pēc Hermaņa Fridriha Dullo iniciatīvas 1784.gadā (1774.-?) Kabiles zemnieku bērniem tiek organizēta tā laika labākā latviešu skola Kurzemē. 1804.gadā viņš tiek titulēts par Līvzemes ekonomiskās asociācijas goda biedru. 1818.gadā iegūst Tērbatas universitātes filozofijas goda doktora titulu.

1811.gadā Dullo bija pirmais, kurš Kurzemē kopš 1772.gada pazīstamos, bet līdz tam laikam tikai dārzos audzētos kartupeļus un arī āboliņu mēģinājis tīrumā audzēt.

1821.-1824.gadā H.F.Dullo izdod reliģiska satura žurnālu “**Milīga Pamācīšana**”, kas ir viens no pirmajiem periodiskajiem izdevumiem Kurzemē.

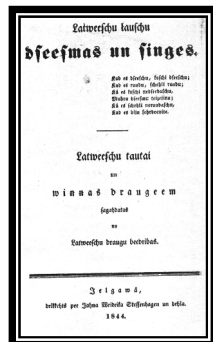
Hermanim Fridriham Dullo lieli nopelni bija kā mācītājam un cilvēkam, taču viņa rakstiem latviešu valodā šķērslis bija viņa negludā valoda, tie nebija plaši pazīstami, izņemot “Kurzemes lauksaimniecību”, kas rādīja jaunus ceļus uz uzlabotām lauksaimniecības metodēm un balstījās uz iegūto pieredzi, tajos laikos tā tika novērtēta kā praktiska rokasgrāmata.

Georgs Ludvigs Frīdrihs Bitners

(1805.g. 7.jūnijs – 1883.g. 30.jūlijs)

Vācu tautības latviešu folklorists, mācītājs.

Dzimis Zlēku mācītāja, valodnieka Johana Georga Bitnera ģimenē. Studējis teoloģiju Tērbatā, Leipcigā un Berlīnē, kalpojis par mācītāju Kabiles luterāņu baznīcā (1832-1883). 1848.gadā Kurzes mācītāju sinodē uzstājas ar priekšlasījumu par baznīcas un skolas kopdarbību, uzsverot, ka skola savā būtībā ir valsts iestāde ar pasaulīgu izglītību. Par pamatu ņemot Krimuldas mācītāja

K.K.Ulmaņa vāktās latviešu tautasdziesmas, tās krietni papildinot, publicējis tolaik plašāko krājumu **“Latviešu ļaužu dziesmas un ziņģes”** (*“Magazin”*, 1844, 8). No vairāk nekā 5 tūkstošiem Bitnera savāktu tautasdziesmu šajā krājumā ietvertas 2854 vāciešiem vieglāk uztveramās dziesmas ar paskaidrojumiem. Vairākkārt laikrakstā “Latviešu Avīzes” publicēts aicinājumu krāt tautasdziesmas pēc Bitnera programmas. Ap 2400 Bitnera npublicēto tautasdziesmu Krišjānis Barons iestrādāja “Latvju dainās”.

Aleksandrs KEIZERLINGS

(1815.g. 15.augusts – 1891.g. 8.maijs)

Dabaszinātnieks, ģeologs.

Dzimis grāfa Keizerlinga ģimenē Kabiles muižā.

1840.gadā piedalās ievērojamā angļu ģeologa R.I.Mē-činsona un franču paleontologa F.E.Verneija ģeoloģiskajā ekspedīcijā pa Eiropas Krievijas ziemeļu daļu.

1841.gadā dodas ekspedīcijas maršrutā pa Baltiju, uz Pēterburgu, Maskavu, uz Permas guberņu, Urāliem. Pētījumu rezultātā 1845.gadā izdod pirmo lielo monogrāfiju par Krievijas, arī Latvijas, ģeoloģiju un paleontoloģiju “Eiropas Krievijas un Urālu kalnu ģeoloģija” divos sējumos.

A.Keizerlings turpinājis darbus ģeoloģiskajās ekspedīcijās Timanu kalnos, sarakstījis zinātniskus darbus, devis nosaukumu devona gliemežu sugai no Saulkalnes. Viņa sarunu biedri bijuši A.Gorčakovs un O.Bismarks. Apprecējis Krievijas impērijas finanšu ministra grāfa E.F.Kankrīna meitu, kļuvis par šīs ministrijas sevišķu uzdevumu ierēdni kalnu lietās. Viņa mazdēls Hermanis Keizerlings pazīstams kā slavens vācu filozofs.

Zigfrīds Anna MEIEROVICS

(1887.g. 5.februāris – 1925.g. 22.augusts)

Pirmais Latvijas Republikas ārlietu ministrs, ministru prezidents valdības divos sasaukumos.

Dzimis Durbē ārsta Hermaņa Meierovica un kabilnieces Annas Filholdes ģimenē. Četru gadu vecumā nonāk mātes brāļa, Kabiles skolas pārziņa, Roberta Filholda audzināšanā. Pamat-skolā mācībās izrāda lielu interesi un labas sekmes visos mācību priekšmetos. Pēc Kabiles pamatskolas mācības turpina Tukumā, Rīgā.

Politehnikumu beidz ar zelta medaļu. Bijis neatlaidīgs un enerģisks.

Pēc 1917.gada Zigfrīds Meierovics dzīvo Rīgā un nododas gandrīz vienīgi sabiedriskajam darbam un politikai. Būdam ārlietu

ministrs, daudzkārt ieradies Kabilē, bieži iegriezies arī pie apkārtnējiem zemniekiem, interesējies par viņu dzīves un darba apstākļiem, atsevišķos gadījumos zemniekiem izpalīdzējis ar naudu.

1925.gadā traģiski gājis bojā autokatastrofā, apglabāts Rīgā Pirmajos Meža kapos.

1936.gadā Kabiles 6-klašu pamatskola pārdēvēta par Zigfrīda Meierovica pamatskolu. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Kabiles vidusskolai atjaunots arī Zigfrīda Meierovica vārds.

Juris PLĀKIS

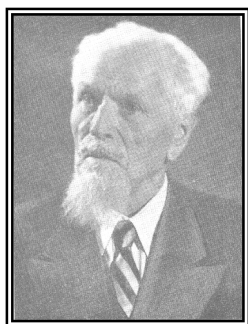
(1869.g. 22.jūnijs – 1942.g. decembris)

Valodnieks, Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris.

Dzimis Matīsa Plāķa ģimenē Kabiles pagasta Kalvās. Mācījies Kabiles pagastskolā, Kuldīgas apriņķa skolā un Baltijas skolotāju seminārā, pēc kura beigšanas strādājis par tautskolotāju Rīgā, Dignājā, Morē. Studējis klasisko filoloģiju Kazaņas universitātē, lietuviešu valodu apguvis Lietuvā, senās valodas (grieķu, latīņu) – Leipcigā.

Ar latvietim raksturīgo centību kļuvis par ievērojamu zinātnieku un kultūras darbinieku. Latvijas Republikas laikā strādājis Latvijas Universitātē, bijis LU prorektors, profesors, Filoloģijas un filozofijas fakultātes dekāns. Kārļa Ulmaņa valdībā veicis izglītības ministra pienākumus. Sarakstījis daudzus zinātniskus darbus valodniecībā, vācis un krājis Latvijas vietvārdus un uzvārdus. Krišjāņa Barona “Latvju dainās” iekļautas arī 484 J.Plāķa iesūtītās tautasdziesmas.

1941.gada 14. jūnijā Juris Plāķis deportēts uz Sibīriju. Miris 72 gadu vecumā Surmogas koncentrācijas nometnē. Par kapavietu ziņu nav.

ZELTMATIS, Ernests KĀRKLIŅŠ

(1868.g. 1.decembris – 1961.g. 1.marts)

Skatuves mākslas pedagogs, rakstnieks.

Dzimis saimnieka Jēkaba Kārklīņa ģimenē Kabiles pagasta “Bukos”. Interese par literatūru jau no agras bērnības. Deviņu gadu vecumā iestājas Kabiles pagastskolā, kur mācās līdz 1881.gadam, zinības papildinot arī t.s. vācu klasē. Kad Ernestam 13 gadu, ģimene pārcēlas uz Kuldīgu, vēlāk uz Vārmi, tad Lielrendas alus darītavā Ernests mācās par brūveri.

Pusaudzā gados sāk krāt tautas dziesmas un sūtīt tās folkloristam Fricim Brīvzemniekam. Kabilē pierakstītās

tautasdziesmas (138) iekļautas arī Krišjāņa Barona “Latvju dainās”. Pats raksta dzejoļus, no vācu valodas pārtulko stāstu par hercoga Jēkaba laikiem un tulkojumu “Vecmuižas muižkungs” 1888.gadā publicē laikrakstā “Balss” ar pseidonīmu Vecbuku Ernests. Vēlāko pseidonīmu Zeltmatis atrod kādā kalendārā, tas atbilst autora zeltainajai matu krāsai.

No 1890.gada, astoņus gadus nodzīvojot Kuldīgā, Zeltmatis kļūst jau par pazīstamu rakstnieku. Darbojies kā redakcijas darbinieks, gan arī kā teātra kritiķis. Pēc studēšanas dramatiskās mākslas augstskolā Berlīnē 1909.gadā kopā ar režisoru Jēkabu Duburu nodibina pirmo profesionālo latviešu aktieru skolu – Latvju dramatiskos kursus, pats piedalījies arī to vadīšanā līdz 1938.gadam. Zeltmata vadītajosursos mācījušies tautā iemīloti un iecienīti aktieri: Emīlija Viesture, Ērika Ferda, Alfrēds Videnieks, Pēteris Lūcis, Kārlis Sebris u.c. Sarakstījis vairākas rokasgrāmatas aktieriem, 5 prozas krājumus, 3 romānus, vairākas lugas.

1968.gadā pie skolas atklāta piemiņas plāksne Zeltmatim.

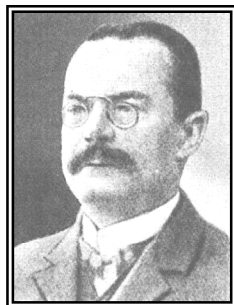
1988.gadā atklāts piemiņas akmens pie kultūras nama (no 2003.gada – pie skolas).

Jēkabs OSIS

(Ošs, 1860.g. 21.jūlijs – 1920.g.marts)

Filozofijas zinātņu doktors, profesors, Tērbatas Universitātes rektors.

Dzimis Kabiles pagasta “Vecdudenos”. J.Osis jau 1917.gadā bijis latviskas universitātes ierosinātājs. Savos uzskatos bijis pazīstamā ideālistiskās filozofijas pārstāvja Gustava Teihmillera sekotājs, izveidojis t.s. kritisko personālismu. Savukārt Jēkabu Osi par savu skolnieku uzskatījuši latviešu ievērojamākie filozofi P.Jurevičs un P.Dāle. J.Osis miris 1920.gadā Voronežā, kur pēc Tērbatas Universitātes evakuācijas turpinājis pedagoģisko darbu.

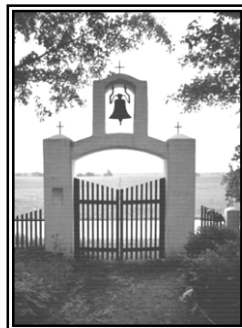
KAPI, PIEMIŅAS VIETAS

KABILES KAPI. Kapiem ir divas daļas: Jaunā un Vecā. Vecie kapi ierobežoti ar akmens valni, tajos daudz seno dzimtu apbedījumu, uzkalnā bijusi koka kapliča (nav saglabājusies). Šeit apglabāta Ā.Alunāna mazmeita Marija Andersone, dz. Alunāne (1876-1951).

GATVIŅU KAPI. Seni kapi, apbedījumi veikti vairāk nekā piecās paaudzēs, pārsvarā apglabāti katoļticīgie.

KOMTESES KAPI. Atrodas pie “Kapeniekiem”, baronu dzimtas kapi, izpostīti Otrā Pasaules kara laikā.

MĒRA KAPI. Atrodas mežmalā labajā pusē ceļam, braucot uz Āpuzniekiem gar Galsētām. Šodien tur vairs redzams kokiem apaudzis uzkalns.

Piemineklis rakstniekam, latviešu teātra pedagogam **Zeltmatim**, Ernestam Kārklīnam (1868-1961), uzstādīts 1988. gadā pie Kabiles kultūras nama, no 2003.gada jūnija atrodas pie skolas.

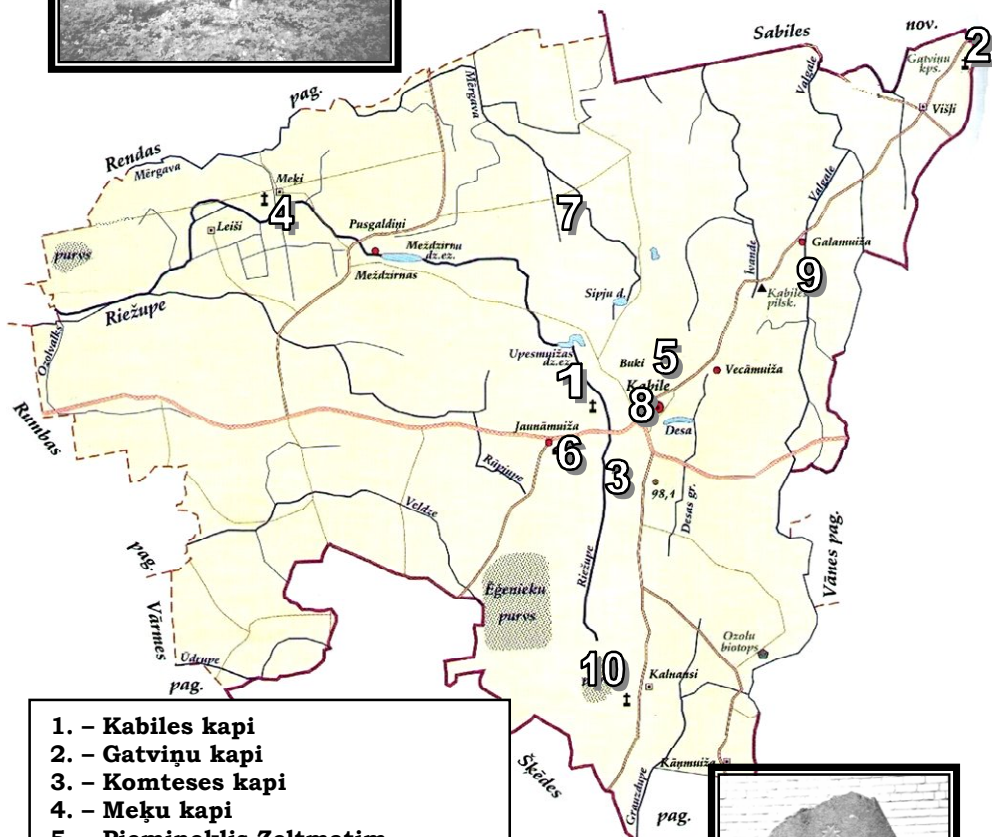
Piemīņas akmens vairāk nekā 230 kabilniekiem, kuri tika izvesti uz Sibīriju 1941. un 1949. gadā. Atklāts 1989. gada 8. aprīlī pie Kabiles baznīcas.

Piemīņas plāksne Emīlam Šmitam (1914-1945), Kabiles pagasta Roņu mājas saimniekam, kurš kritis nacionālo partizānu cīņās Āpuznieku mežos. Plāksne atklāta 1992. gadā.

Piemīņas plāksne Ādolfam Kūrejam (segvārds Moskviters), nacionālajam partizānam, gājis bojā 1946.gada 1.janvāra kaujā pie Āpuzniekiem.

Piemīņas plāksne pie “Graviņām” Kabiles centrā, veltīta 1945.gada 24.decembra notikumiem, kad nacionālie partizāni uz vienu dienu likvidējuši padomju varu Kabilē. Atklāta 2000.gadā.

KAPI UN PIEMIŅAS VIETAS

1. – Kabiles kapi
2. – Gatviņu kapi
3. – Komteses kapi
4. – Meķu kapi
5. – Pieminekļis Zeltmatim
6. – Piemiņas akmens izsūtītajiem
7. – Piemiņas plāksne E.Šmitam.
Piemiņas plāksne Ā.Kūrejam.
8. – Piemiņas plāksne 1945.g.
24.dec. notikumiem
9. – Pilskalna kapi
10. – Kalnansu kapi

KABILES DAINAS

Dainas jeb tautasdziesmas ir viens no bagātākajiem folkloras žanriem, kurš Kabilē kopts, vākts un apkopots jau no seniem laikiem. Te vispirms jāpiemin Kabiles vācu tautības mācītājs Bitners, kurš jau 1844.gadā apkopo un izdod tajā laikā plašāko latviešu tautasdziesmu izlasi "Latviešu ļaužu dziesmas un ziņģes" ar 2854 dainām no viņa rīcībā esošā krājuma (pāri par 5000 tautasdziesmu) ar mērķi glābt folkloru no bojāejas un aizmiršanas. Bitners bija arī pirmais, kurš aicināja latviešus pašus vākt tautasdziesmas, uzsverot, ka tās ir ar augstu māksliniecisko vērtību un spēju koncentrētā formā un spilgti raksturot daudzus momentus zemnieku dzīves un darba norisēs. Bitnera aicinājumam atsaucās arī Krišjānis Barons, savu mūžu veltot "Latvju dainām". Kabiles tautasdziesmas vākuši mūsu izcilie novadnieki: valodnieks Juris Plāķis, dramaturgs Zeltmatis u.c.

Kabilnieku ētisko uzskatu atspoguļojums dažās tautasdziesmās. (Kabilē pierakstītās tautasdziesmas no "Latvju dainām").

*Mazs Kabiles novadiņš,
Bet ražani turējās:
Sunītim zelta kronis,
Kaķei vara vainadziņš.*

*Kabilē slinkas meitas,
Tāļu ņēmu ligaviņu;
Nu es mītu, kad varētu,
Ar ciemiņu meitinām.*

*Vīzīgs auga ozoliņš
Vīzīgā kalniņā;
Jo vīzīga liepa auga,
Kas ozolu kaitināja.*

*Pati māte līksti cirta,
Pati kāra šūpolīti;
Kad izaugu diža meita,
Tēvs tautām vēletajs.*

*Jauni brāļi neliekat
Veco brāļi novārtā:
Kungi sauca saucamāju
Veco brāļi grāmatā.*

*Tādu zirgu kundziņš jāja,
Tādu mani bāleliņi;
Zobenīņu vien nejoza,
Kungam kaunu nedarīja.*

*Es savām māsīnām,
Ko vareju, to līdzeju:
Dodu savu kumeliņu,
Rožu dārzu ritināt.*

*Ar tecīnus vien teceju,
Tēvu zemes gribēdama;
Tautu meitai tēva zeme,
Ipatapu staigājot.*

*Sērdienīte porēi brida,
Sēru sagša mugurā:
Gana kupla, gana balta,
Pīļa gaužu asariņu.*

*Ozols auga kalniņā(f)
Dreijatām(f) lapiņām;
Tā gribēja tautu dēls
Dreijāt savu augumiņu.*

*Ļaudis mani lepnu teica,
Redz raženi staigajam.
Celšos agri, vērpšu smalki,
Vēl staigāšu jo raženi.*

*Spīdej' manis vainadziņš
Čaur deviņi glāžu logi;
Sak' tautiņas piejādamas:
Saulē lēca istabā.*

*Esi droši, tautu dēlis,
Es ar citu nederešu,
Es no tevis novalkāju
Div' sudraba gredzeniņus.*

*Luternieku sīki krūmi
Smuku puķu pieauguši.
Sūtu vēsti Kabilē,
Lai nāk puķu izravēt;
Kabilē smukas meitas,
Daiļu puķu ravetajas.*

*Kas gribēja daiļas sievas,
Jāj Kabiles novadēi:
Kabilē smalki vērpja,
Gaŗu meta audeklīņu.*

Aditāja, rakstītāja
Sasēdušas ceļmalā.
Ņem, bāliņ, aditāju,
Lai palika rakstītāja,
Lai palika rakstītāja
Bajāriņa dēlīnam.

Pieci vīri, pieci puīši
Taisa vienas ragutiņas;
Piecas sievas, piecas meitas
Ada vienus pirkstainišus.

Aud, māmiņa, villainīti,
Aud divielīti galiņāi,
Kur slaucīšu asariņas
Tautu galda galiņāi.

Es savam pēlejam
Mūžam ļauna nevēleju:
Dievs dod tam cūku cirt,
Aveniņu svilināt.

Kalnā mani vējš locīja,
Lejā ļaužu valodīņas.
Es gribeju kalniņā
Ozolā iekērties.

Ļaudis mani aprunāja,
Pie baznīcas stāvēdami.
Lai noskan ļaužu mēles,
Kā baznīcas pulkstenīši.

Vai, greizāju cilveciņ,
Ko vez mani greiļojies?
Greizu koku tiltu taisu,
Tur tav bijā pārejot (pāri iet),
Tur tav bijā pārejot,
Tur tav bijā kaklu lauzt.

Vaj pelekas villainītes
Veledama izvelesi?
Es gribeju sav' mūžiņu
Bez sirdēstu nodzīvot.

Ietin iešu pie ta puīša,
Ko teic lielu dzērājuņu,
Gan pātega pārjvedis
No krodziņa sētiņā.

Es neietu tautiņās,
Līdz brālītis sievu ņēma:
Bij man arī ta sagšiņa,
Ko sedz mārša māmiņai.

Kam es ņemšu lielu sievu,
Vējiņam purināt?
Nemšu mazu, bet raženu,
Lai vējiņis pāri pūta.

Kripi, prupi, tautu dēls,
Ko gar mani denkojies?
Tu kā krupis palēkaji,
Es kā roze grozījies.

Neba mani māte māca
Meitiņām mutēs dot,
Mana paša prātiņš māca,
Mans gudrajis padomiņis.

Ziemu gāju, ne vasaru
Baltas meitas lūkoties:
Kuŗa meita ziemu balta,
Ta vasaru joli balta.

Tēvs, māmiņa mani rāja,
Kam neņemu līgaviņu.
Kam es ņemšu,
kur es likšu?
Nav man miežu,
nav man rudzu.
Dievs man deva miežus,
rudzus,
Brāļi bērū kumeliņu.

Lielas meitas,
mazas meitas,
Visas cūku rakumōs;
Lielī puīši, mazi puīši,
Visi kunga grāmātā.

Pukēm kaisu tēva sētu,
Greznus viesus gaidīdama:
Sajāj tādi neraženi,
Saslauciju sētmali.

Sajāj tautas pilla sēta,
Saņem brāļi kumeliņus.
Es ieteku raudadama
Pie māmiņas klētiņā.
- Vai, meitiņa mīla, balta,

Vaj es tautas aicinaju?
Gan tautiņas pašas zin
Tavu skaidru augumiņu.

Es gribeju sieviņ' precēt,
Citi puīši man aizliedza.
Es dabāju to mietiņu,
Kur puiseni dalījās.

Sēdi droši, mans brālīti,
Nenolaidi acis savas;
Lai nolaida tautu meita,
Kas no ciema atteceja.

Nāc kalnāji, lejas meita,
Kalnā jauka dzīvošana:
Kalnā treji vara vārti
Verās paši neverami.

Ej, māsīņa, tu tālaku,
Es jau iešu vēl tālaku;
Jo tālaku labi ļaudis,
Jo labaka dzīvošana.

Skrīveļi, skrīveļi
Vakara brāļi:
Visus manus stenderus
Norakstīši.

Krustu metu, Dievu lūdzu,
Tautu sētu piejānot:
Krustis manis auguminis,
Tautu sēta nekrustīta.

Alus dižus, alus mazus,
Alus vīru pievaļāja:
Ņem vīrami kājas, rokas,
Sviež vīriņu pabeņķi.

Nepiedošu, nepiedošu
Brandaviņa pudelei!
Kad izdzēršu, sasitišu
Deviņiem gabaliem.

Gana kuplis ozoliņis,
Viena zīle galiņā;
Gan bagāts tēva dēls,
Vieni svārki mugurā.

Maza, maza man sieviņa
Kā ta sila vāverīte;
Kad es gāju baznīcā,
Sievīņ' svārku kabatā.

No dzelža, no dzelža
Tas tautu dēls,
Tam nav tērauda
Neviena bišķa.

Raudi, raudi, tautu meita,
Tavas pašas vaine bij:
Pie baznīcas roku devi,
Krogā siera gabiņi.

Dievs sodīja tēvu, māti,
Kas radiņa nedaudzina:
Es apņēmu tautu meitu,
Sev māšīnu domadams.

Rāj nu mani, dēlu māte,
Nu es tev vaļu ļāvu;
Sāks' es tevi pašu rāt,
Saujām grābsi asariņas.

Nedod Dievis manu namu
Brāļa nama galiņā,
Ik rītiņus brāļa sieva
Kā žagata žadzināja.

Gana gudri es dabuju
Lakstīgalas vainadziņu:
Dažu labu ievas krūmu
Cauri līdu, pāri lēcu.

Puku pinu vainadziņu,
Sudrabiņu taupidama,
Sudrabiņu taupidama
Jaunajām māšīnām.

Nāc, Dieviņi, pats apraudi,
Kāda mana dzīvošana:
Uz kalniņa mājas manas,
Purvā govu laidariņš.

Sievas, sievas, protiet
kaunu,
Eit' papriekšu sētiņā!
Brēc bērniņi šūpolē,
Mauj gosniņas laidarā.

Lai es miršu, kad mirdams,
Es nomiršu svētu rītu,
Es nomiršu svētu rītu,
Ļaudim darbu nekavešu.

Ai, rudziti rogainīti,
Tavu dārgu augumiņu,
Visi Rīgas precenieki
Uz Daugavu naudu skaita.

Nobaroju kumeliņu
Ar divām auziņām;
Nevareju noturēt
Ar abām rociņām.

Ūdri, ūdri, bebrī, bebrī,
Dod man savu kažociņu,
Es kundziņa vagarīte,
Man laukā stāvēšana.

Nevar vairs, nevar vairs
Bez suniša elpeties!
Caur sētiņu upe tek,
Ūdri kāpa istabā.

Vagarīte Jēzu sauca,
Kapā kājas ieceldamis.
Kā tu Jēzu tad nesauci,
Kad tu kūli darbeniekus?

Kur teceji, rījenieki,
Ar to tāšu kažociņ?
- Mežā teku tāšu plēst,
Citu jaunu šūdināt.

Dievs, nosodi lielus kungus,
Kas ņem krievus no
Kurzemes!
Daža māte dēlu raud,
Daža māsa bāleliņu,
Daža jauna līgaviņa
Noraud savu arajiņu.

Rīgā sniga jauns sniedziņš,
Tas nebija jauns sniedziņš,
Tās bij puišu asariņas,
Ko nodeva no Kurzemes.

Ko es teicu, tas notika
Visiem kroga dzērejiem:
Zirgs aizskrēja meža ceļu,
Zars norāva cepurīti. -
Nezināju zirgu ķert,
Ne celt savu cepurīti.
Labak ķēršu kumeliņu,
Ne kā savu cepurīti.
Cepurīte šim brīžam,
Kumeliņis visu mūžu.
Pretim nāca tautu meita,
Raibus cimdus adidama.
Labdien, tautu zeltainīte,
Redzej' manu kumeliņu?
- Vai, puisīti, vai, brālīti,
Kāds bij tavīs kumeliņis?
- Dumjīs bēris, aši kaltis,
Zelt' iemaukti galiņai.
- Vai, puisīti, vai, brālīti,
Tas manāi rociņai,
Tas manāi rociņai,
Mana tēva stallītē.
Vai, puisīti, vai, brālīti,
Kā rozītes aizmaksasi?
Visus manus rožu kokus
Kā lagzdiņus nolocijīs.
- Gan es jau to zināju,
Kā rozītes aizmaksasi:
Ņemšu nakti klāt gulēt,
Tā rozītes aizmaksasi:
Neba ņemšu vienu nakti,
Ņemš' visam mūžiņam.

Manā lopu laidarā
Trīs zeltīti avotiņi.
Vienā dzēra raibas goves,
Otrā bērī kumeliņi,
Tāi trešā avotā
Tur es pate mazgajos.

Zemu zemu Saule tek,
Tik ar roku neaizsniedzu.
Dieviņ, tavu likumiņu,
Ka zemē nenokrita.

Tu, Saulīte, nezināji,
Kur mūžiņu nodzīvot:
Vidū jūrā starp akmeņa
Zeltāi niedres galiņai.

1894. - Lulienam fiki arakmi' 1: Lulienam
(424) Smukam puku pieaugušai,
Pūtī meklī kabilē.
224 o. Lai nakt puku yracat.
1. Rūķu koka kabillu.

Attēlā Krišjāņa Barona rokraksts – tautasdziesma, pierakstīta Kabilē.

NOSTĀSTI, ANEKDOTES

Kāpēc dīķi sauc par Desu

Muižkungs līcis kalpiem rakt dīķi. Viņi rakuši, rakuši, līdz izrakuši. Tam par godu kalpi tikuši cienāti ar sevišķi gardu maltiti – desām, kuras tikušas notiesātas turpat pie jaunā dīķa. Viens kalps aiz priekiem sācis lēkāt, un desa viņam izkritusi no rokām un – dīķī iekšā! Nabadziņš nu kļiedzis : “Desa dīķī! Desa dīķī!” Kāds asprātīgs kalps atteicis: “Nu mums būs Desas dīķis”.

Kā radies nosaukums Riežupe

Pirms daudziem gadiem zemnieki gājuši pie upes apstrādāt muižas pļavas jeb, kā toreiz teica, riežas pļaut (rieža – zemes gabals muižas laukos). Tā arī radies upes nosaukums Riežupe.

Par Cepurdeksni

Kilometrus divus no centra, pie Kabiles kapiem atradies mežiņš, ko sauca par Cepurdeksni. Nosaukums tāds tāpēc, ka reiz viens vīrs tur ciertis žagarus, sakūris uguni, izdzēris sievietei nozagto brandavīnu, piedzēries. Cepure iekrituse ugunē un sadeguse.

Par Gaili un Tārpiem

Senāk bi mājas Tārpi, tur bi saimnieks Gailis. Viņu nu visi nerrojuši, ka Gailis apēd tārpus, tāpēc tās mājas pārkrustīja par Ausekļiem.

Reiz bada gados kāda saimniece redz, ka vārna tup uz mieta. Viņa steidzīgi izrauj mietu un liek to klāt pie vārāmās zupas. “Kas tie par jokiem?” saimnieks prasa. “Tak jau vārna vīrsū tupējusi”, saimniece atbild.

Reiz mācītājs noklaušinājis kādu jaunu pāri. “Kas tevi atpestījis, mīlā brūte?” viņš jautājis līgavai. “Kas tad nu cits, kā tas pats viņsētas Miķēlis, cienīgs mācītāja kungs, tepat jau viņš stāv!” līgava atteikusi.

LATVIJAS KAROGS VIRS KABILES

1945.gada 24.decembra kaujā Kurzemes nacionālo partizāņu vienībai izdevās ieņemt Kabiles miliciju, atbrīvot apcietinātos un uzvilkt Latvijas karogu virs ciemata.

Kursas skaudro vēju triektais –
Kā no kalna dzirnu rats
Brāžas četrdesmit piektais... –
Vēl viens nāves – Baigais gads.

Nelīdz asinsbirga spīva,
Dzinējsuņus parauj jods. –
Lepnā Kurzeme ir dzīva,
Kamēr dzīvs ir kuršu gods.

Turies, māt! – Kaut sviedru sāļi
Jūgā smagāki kā svins...
Tavi brāļi – mežabrāļi,
Māsiņ, mocītājus zin.

Neaizmirstot it nevienu,
Viņiem sarīkosim mēs
Tādu Ziemassvētku dienu,
Ko tie ilgi atminēs.

Neiet pelnīts “salūts” secen,
Sala veča vēstījums:
Raķete kā brīnumsvece,
Uguns “pīrāgi” no mums!

Bendes neizbēgs no soda:
Atmaksa pa pēdām iet.
Latvju zeme nepadodas,
Brīnumains plaukst egles zieds.

Pār Kabili virs parka
Slejas sniega pērlēm vīts
Karogs sarkanbaltisarkans –
Tautas ticība un spīts.

No šīm brīves stundām svētām
Sirdis varoņgaru smels,
Mūs pēc ziemas cirstām rētām
Lielam Pavasarim cels.

Foto: dzejnieks Valdis Rūja nacionālo partizāņu piemiņas plāksnes atklāšanā 2000.gada 27.decembrī.

Imants Ziedonis

KABILES DZIRNAVAS

Meldermeitiņa atnes man alu un
aiziet atkal. Tupeles paliek man pie
sirds – klip-klap! Klip-klap! –
re, sirds arī tā daudzās.

Meldermeitiņa atnes vēlreiz alu un
prasa atpakaļ tupeles.
Es saku: atdodu tupeles viņai no
visas sirds! Viņa smejas: sirdi nevajag!
Lai dodu tikai tupeles. Vai man
vēl atnest alu?

Meldermeitiņ, es saku,
tev tupeles no kājām,
man tupeles – no visas sirds.
Viņa smejas:
vai man vēl vajagot atnest alu?

Meldermeitiņa atnes atņēmu alu
prasa atpakaļ tupeles. Es man saku,
prasa sirdi! – Kā nā, manai sirds ir
tepat pie manis tupeles.

Meldermeitiņa ^{smejas} ~~prasa~~: vai mēl atņemt manu
alu? Es saku: atdodu tupeles, visas no
visas sirds! Viņa smejas: sirdi nevajag!
Lai dodu tikai tupeles. Vai man
vēl atņemt alu?

Meldermeitiņa, es saku,
atņēmu manu tupeles atdodu no kājām,
man tupeles atdodu – ~~no sirds~~ ^{no sirds} sirdi.
Viņa smejas:
vai man vēl vajagot atņemt alu?

1994

No dzejoļu krājuma "Ceļa sentiments" 1991 – 1996

Meklējiet rakstos!

- Celmiņš A. **Kuldīga**. – R.: Liesma, 1972. – 44.lpp.
Celmiņš A. **Kuldīga**. – R.: Liesma, 1980. – 57., 60.lpp.
Celmiņš A. **Kuldīgas rajons**: Tūrisma maršruti. – R.: Avots, 1990. – 90.-95.lpp.
Beklešovi L., S. **Latvju raksti runā**. – Austrālijā, 1999. – 83., 84.lpp.
Dirveiks I. **Kabiles muižas apbūves arhitektoniskā izpēte**. – Kabilē, 2000.
Dubīņš E. **Kurzemē**. – R., 1993. – 28., 29.lpp.
Endzelīns J. **Darbu izlase**. IV.1.d. – R.: Valodas un literatūras institūts, 1981. – 227.lpp.
Janele I. **Vecie lauku parki**. – R.: Zinātne, 1981. – 91.lpp.
Juškēvics J. **Hercoga Jēkaba laiks Kurzemē**. I d. – R.: VPS, 1931. – 174.lpp.
Kuldīgas apriņķis. Dzīve un darbs. – R.: Latvijas lauksaimniecības kamera, 1937. – 61., 62.lpp.
Kuldīgas novads: Ceļvedis. – Kuldīgas raj. Tūrisma informācijas centrs, [b.g.] – 38.lpp.
Kurzemes pagastu pašvaldības. – R.: IM pašvaldību departaments, 1937. – 100 lpp.
Latviešu Konversācijas vārdnīca. I-XXI – R.: A.Gulbja apgāds, 1928.-1940.
Latviešu tautas tērpi. – II sēj. Kurzeme – Rīga: Jāņa sēta, 1997. – 399 lpp.: il.
Latvijas pagasti: Enciklopēdija. I sēj. – R.: Preses nams, 2001 – 425.-428.lpp.
Latvijas PSR Mazā enciklopēdija. II sēj. – R.: Zinātne, 1968. – 11.lpp.
Latvju raksti. III sēj. – Parīzē: Latvijas grāmata, 1990. – XVII.163., XV.143a.
Lauksaimniecības biedrības un viņu darbinieki. – R.: Lat.Lauks.centrālbiedrības, 1931. – 18., 19., 97.lpp.
Plāķis J. **Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi**. I d. Kurzemes vārdi. – R.: LU, 1936. – 190.-194.lpp.
Rusmanis S., Viks I. **Kurzeme**: Apraksti. Kartes. Attēli. – R.: Latvijas enciklopēdija, 1993. – 150., 151., 160.lpp.
Salnais V., Maldups A. **Pagastu apraksti**. – R., 1935. – 328., 329.lpp.
Памятники Советского Союза. Латвия. – Москва: Искусство, 1986. – XLIX, 187., 405.стр.

☐ **Kabiles pagasta teritorijas attīstības plāns**. – Kabilē: Kurzemes attīstības aģentūra, 2001. – [CD]

- ☞ http://www.jewishgen.org/Courland/goldingen_1.htm
☞ <http://www.cs.lpu.lv/kurzeme/kabile.html>
☞ http://www.keyserling.de/Personlichkeiten/Alexander_Keyserling.html
☞ <http://members.ozemail.com.au/~skydives/lvnames/kabile.txt>
☞ <http://ai1.mii.lv/kultura/lktaut08.htm>
☞ <http://www.liis.lv/latval/Darbinieki/Citati/Plakis.htm>
☞ <http://www.kabile.lv/>

Saturs

Kas ir Kabile	3
<i>Teikas un nostāsti</i>	
Kabiles muiža	5
Muižas Kabilē	7
<i>Kabiles muižas ēku ansamblis</i>	
Kabiles baznīca	9
Kabiles pagasts	10
No skolas vēstures	11
Laikmetu griežos	14
1905.gads	
1919.gads	
1940./41.gads	
1941.-1945.	
1949.gads	
1988.gads	
Pavārdi un vietvārdi	17
Kabiles tautastērps	22
Žurnālistika Kabilē	23
Slaveni kabilnieki	24
<i>H.F.Dullo</i>	
<i>G.F.Bitners</i>	
<i>A.Keizerlings</i>	
<i>Z.A.Meierovics</i>	
<i>J.Plāķis</i>	
<i>Zeltmatis</i>	
<i>J.Osis</i>	
Kapi un piemiņas vietas	28
Kabiles dainas	30
Anekdotas, nostāsti	33
V.Rūja <i>Latvijas karogs virs Kabiles</i>	34
I.Ziedonis <i>Kabiles dzirnavas</i>	35
Meklējiet rakstos!	36
Saturs	37

Piezīmes, papildinājumi, labojumi

